Noord Veluwe

RES Regionale Energie Strategie

Notitie Reflectie van gemeenteraden en algemeen bestuur waterschap op document ‘Inhoudelijke richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0’ en beantwoording

Namens RES-werkorganisatie: Marnix Brongers

April 2021

Inhoud

Inleiding 3

Gemeente Elburg 4

Raadsstandpunt 4

Reactie fractie LEV 7

Gemeente Ermelo 10

Raadsstandpunt 10

Gemeente Harderwijk 11

Raadsstandpunt 11

Amendement CDA – VVD – GroenLinks: Zonneladder 12

Motie VVD – CDA: “Opwekken Zonne-energie onder maatschappelijk draagvlak” 13

Gemeente Hattem 15

Raadsstandpunt 15

Gemeente Nunspeet 22

Raadsvoorstel 22

Raadsstandpunt 25

Gemeente Oldebroek 28

Raadsstandpunt 28

Reactie fractie Algemeen Belang Oldebroek (ABO) 32

Reactie fractie VVD 35

Gemeente Putten 37

Raadsstandpunt (verslag commissievergadering) 37

Waterschap Vallei en Veluwe 43

Standpunt Algemeen Bestuur 43

Inleiding

In maart 2021 heeft de werkorganisatie RES Noord-Veluwe een document ‘inhoudelijke richting voor het verhaal van de RES 1.0 Noord-Veluwe’ ter consultatie voorgelegd aan de gemeenteraden, algemeen bestuur van het waterschap en provinciale staten van Gelderland. Hiermee is gelegenheid geboden om te reflecteren op en richting mee te geven aan de versie van de RES 1.0 zoals die in april voorgelegd wordt voor formele besluitvorming in colleges en raden.

- De meeste raden (Elburg, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Nunspeet, Oldebroek, Putten) hebben gekozen een gezamenlijke reactie/standpunt vanuit de raad te geven (Sommige raden hebben een gezamenlijk raadsstandpunt ingenomen.
- Daarnaast hebben een paar van deze raden (Elburg, Oldebroek) gelegenheid gegeven aan fracties met een afwijkend standpunt om hun eigen standpunt kenbaar te maken.
- Het Algemeen Bestuur van het waterschap heeft samen met Vitens een gezamenlijke boodschap meegegeven.

In deze notitie zijn alle ontvangen reacties opgenomen. De werkorganisatie RES heeft per gemeente/waterschap/fractie een antwoord gegeven, waarbij is aangegeven of, en zo ja hoe, in de RES 1.0 rekening is gehouden met de ingezonden reactie.

Gemeente Elburg

Raadsstandpunt

Reactie van de gemeenteraad van Elburg bij de 'Inhoudelijke richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0 Noord-Veluwe'

Inleiding

De gemeenteraad van Elburg loopt niet weg voor de verantwoordelijkheid in het kader van de Regionale Energie Strategie. De gemeente Elburg streeft ernaar om energie-neutraal te worden. Vanwege de aard van het grondgebied van de gemeente Elburg is dat echter geen eenvoudige opgave.

De gemeenteraad heeft de werksessie op 15 maart 2021 als bijzonder leerzaam ervaren en meent dat dergelijke sessies ook van belang kunnen zijn voor anderen dan alleen raadsleden. De gemeenteraad verwacht dat dergelijke uiterst informatieve bijeenkomsten voor burgers, bedrijven en instellingen kunnen leiden tot meer begrip en draagvlak voor de gekozen richting.

Wij hebben kennisgenomen van de verstrekte informatie en hebben deelgenomen aan het raadsatelier op 23 maart 2021. Op 24 maart 2021 heeft de gemeenteraad zich tijdens een beeldvormende en oordeelsvormende bespreking gebogen over de gepresenteerde richting. Mede vanwege de geluiden die tijdens het raadsatelier te horen waren, wenst de gemeenteraad aandacht te vragen voor een vijftal aspecten. Het gaat om de A28, de Veluwemeer-kust, participatie, zonneparken en de noodzakelijke infrastructuur.

A28

Wij betreuren het dat de A28 geen onderdeel is van de voorgenomen richting. De raad begrijpt dat de provincie die optie niet wenselijk of realistisch acht. Daarom merkt de raad op dat die A28 in het verleden juist door de provincie is geopperd. De raad beseft dat het – naar de huidige stand van de (Europese, nationale en provinciale) wet- en regelgeving, de techniek en andere inzichten – niet voor de hand liggend is om deze optie toch in de lucht te houden. De gemeenteraad van Elburg ziet graag dat deze optie niet definitief uit beeld raakt. Daarbij laat de raad u weten dat de eenmansfractie van LEV een andere opvatting huldigt.

Innovaties maken veelal mogelijk wat tot dan toe niet voor mogelijk werd gehouden. Door de A28 af te schrijven als optie zal er niet meer gezocht worden naar mogelijkheden om de A28 toch in te zetten voor de energietransitie. Die keuze zorgt voor een onneembare horde in de race naar innovaties.

Daarnaast gaan wij er van uit dat onder druk van de energietransitie in de verdere toekomst besloten zal worden tot andere wet- en regelgeving. Daarin zou de balans tussen klimaatdoelen en natuurdoelen anders kunnen liggen.

De gemeenteraad van Elburg ziet dan ook in grote meerderheid graag dat de optie A28 wel in de RES 1.0 wordt opgenomen als "te onderzoeken" en geeft in overweging om daartoe te besluiten.

Veluwemeer-kust

Het is de gemeenteraad duidelijk geworden dat er discussie kan ontstaan over het zoekgebied van de Veluwemeer-kust. Hoewel de Veluwemeer-kust een kwetsbaar gebied is, met grote landschappelijke en recreatieve waarde, acht de gemeenteraad het te vroeg om slechts op basis van deze inzichten een nader onderzoek te schrappen. De indruk is dat in onze groene gemeente geen enkel gebied bij voorbaat geschikt is voor windenergie. Wij menen er goed aan te doen om u duidelijk te maken dat Elburg instemt met dit aspect van de aangegeven richting voor de RES 1.0. Zoals gezegd willen we wel ons steentje bijdragen als dat op die plaats mogelijk blijkt.

Participatie en draagvlak

Voor de succesvolle realisatie van de transitie vinden wij draagvlak bij alle betrokkenen – burgers, bedrijven en instellingen – belangrijk. Hierboven heeft de raad al opgemerkt dat de informatieve werksessie van 15 maart 2021 ook aan het verbreden van het draagvlak onder betrokken kan bijdragen. Wij signaleren dat er onder meer bij ondernemers nog veel onduidelijkheid

is over bestaande voorzieningen en er onzekerheid bestaat of die voorzieningen de transitie ook op de wat langere termijn betaalbaar zullen houden.

Daarnaast bestaat er onduidelijkheid over de gevolgen van grondcompensatie voor agrariërs. Voor het creëren van een zo breed mogelijk draagvlak acht de gemeenteraad van Elburg het van groot belang dat alle betrokkenen adequaat worden geïnformeerd. Niet alleen over het te bereiken doel van de RES-operatie, maar ook over de beschikbare voorzieningen en de mogelijke ruimtelijke effecten van het realiseren van zonneparken.

Zonneparken

Wij constateren dat met zonneparken een deel van de opgaaf zal worden gerealiseerd. Hierboven is al gesignaleerd dat er nog onvoldoende duidelijkheid is over de compensatie die daarvoor mogelijk elders vereist wordt. De raad merkt op dat bij het realiseren van zonneparken gebruik gemaakt kan worden van het combineren van functies. Waarom geen zonnepark aanleggen op een parkeerterrein?

Daarnaast vraagt de raad van Elburg hierbij nadrukkelijk aandacht voor onder meer de gebiedsgerichte aanpak. Die aanpak is naar de mening van de gemeenteraad van groot belang voor een goede ruimtelijke inpassing van de toekomstige zonneweides. De zogeheten zonneladder willen we dus heel nadrukkelijk toegepast zien. Zie ook de reeds in de concept-RES opgenomen uitspraken: “De gemeenteraden van Oldebroek en van Elburg hebben in het raadsvoorstel waarmee de concept-RES is aangenomen ook aangegeven dat het belangrijk is dat volop wordt ingezet op zonnepanelen op daken.” en “De gemeenteraad van Elburg heeft aangegeven het belangrijk te vinden dat zonnepanelen op landbouwgrond worden vermeden.”

Infrastructuur

We begrijpen van de netbeheerder dat het neerleggen van een goede infrastructuur geen sinecure is. Liander verwacht nog de nodige obstakels in het realiseren van een adequaat netwerk voor de totale toekomstige energievoorziening. Naar onze mening is dat niet een aspect waar lichtvaardig mee kan worden omgegaan. Zonder een adequaat netwerk kan Elburg zich wel willen inspannen om haar aandeel te leveren, maar kan zij die inspanning niet realiseren. Wij vragen daar dan ook nadrukkelijk aandacht voor.

Gemeenteraad Elburg

Elburg, 30 maart 2021

Beantwoording

Naar aanleiding van A28:

Een deel van de regio is gecharmeerd van het idee om een 'windsnelweg' langs de A28 en het spoor te realiseren. Deze corridor ligt in Natura2000-gebied en is laagvliegroute voor Defensie. Daardoor is het niet realistisch om voor 2030 in dit gebied windmolens te realiseren. Dit inzicht was al vroeg in het RES-traject ontstaan en daarom is dit gebied tijdens het RES-traject niet verder onderzocht. Er is toen voor gekozen om op zoek te gaan naar andere zoekgebieden voor windenergie. Die zijn opgenomen in de RES 1.0.

In de RES 1.0 is uitgegaan van huidige (natuur)beleid. In de regio is veel natuur waardoor de mogelijkheden om binnen de huidige beleidsregels grootschalig wind- en zonne-energie op te wekken beperkt zijn. Dit stelt gemeenten binnen de regio (de één wat meer dan de ander) voor een dilemma: Als wordt vastgehouden aan de huidige toepassing van de Natura2000-wetgeving, dan kunnen enkele Noord-Veluwse gemeenten beperkt een bijdrage leveren aan provinciale en landelijke doelstellingen voor het opwekken van hernieuwbare elektriciteit. Binnen de context van de Noord-Veluwe, met zo'n groot aandeel beschermde natuur, gaat dat dan lastig worden. Het oplossen van dit dilemma, vraag om het vinden van een balans. De regio Noord-Veluwe, kan dit niet alleen. Graag zoekt de regio met provincie en het Rijk naar mogelijkheden om extra ruimte te creëren waar huidige landelijke en Europese (natuur)regelgeving beperkend is, of te accepteren dat de bijdrage van de regio aan het behalen van de provinciale en nationale klimaatdoelen voor wat betreft de opwekking van hernieuwbare elektriciteit, zeer beperkt blijft.

Dit dilemma is verwoord in de RES 1.0 Noord-Veluwe.

Naar aanleiding van participatie en draagvlak:

De energietransitie gaat de komende decennia plaatsvinden. Ontwikkelingen gaan niet in een rechte lijn. Voortdurend moet gekeken worden waar knelpunten zitten en hoe die op te lossen. Betaalbaarheid op langere termijn voor zowel burgers als ondernemers zal een aandachtspunt blijven. Daar waar nodig en mogelijk zullen beleidsinstrumenten (bijv. subsidies) worden ingezet om de energietransitie mogelijk te maken en te stimuleren. In dit proces zullen instrumenten die hun werking hebben verloren worden afgeschaft en nieuwe instrumenten worden ontwikkeld en ingezet.

Als zon op land gerealiseerd wordt in GNN-gebied, dan zal dit verlies aan natuur gecompenseerd moeten worden. Daarom is het belangrijk om in deze situaties te werken vanuit het gebied en zorgvuldige integrale afwegingen te maken.

Naar aanleiding van zonneparken:

- Zonnepanelen als overkapping (bijvoorbeeld boven parkeerterreinen) komen voor in de eerste vier bouwstenen voor zonne-energie zoals genoemd in de RES 1.0:
    - Daken en overkappingen op bedrijfsterreinen
    - Daken en overkappingen in dorpen en steden
    - Daken en overkappingen in buitengebied (agrarische daken)
    - Daken en overkappingen op defensieterreinen.
- In de RES 1.0 Noord-Veluwe is de Gelderse Zonneladder als uitgangspunt opgenomen.
- Zon op dak geniet de voorkeur. Zon op land wordt in de zonneladder niet uitgesloten. In de RES 1.0 is de bouwsteen zon op land i.c.m. gebiedsopgaven benoemd (samenhang). Deze bouwsteen vraagt om gebiedsgerichte uitwerking en maatwerk (zorgvuldigheid).

Naar aanleiding van infrastructuur:

- In Elburg, maar ook breder in de regio, is veel draagvlak voor het benutten van grote daken voor zonne-energie. Er zijn gemeenten die daar afgelopen jaren heel succesvol in zijn geweest. Het delen van leerervaringen op regionaal niveau kan andere gemeenten ongetwijfeld helpen om ook een hoger percentage grote daken te benutten voor zonne-energie. Het is wel belangrijk om een gebiedsgerichte aanpak te hanteren en de netbeheerder in een vroegtijdig stadium te betrekken zodat het net op de juiste plaatsen en op het juiste moment voldoende capaciteit heeft en de investeringen tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten kunnen worden gedaan.

  Het is verstandig om in een gebiedsgerichte aanpak niet alleen te kijken naar zon op grote daken, maar gelijk ook te kijken naar eventuele zonneparken i.c.m. gebiedsopgaven.

REACTIE·LEV·OP:¶

Reactie·van·de·gemeenteraad·van·Elburg·bij·de·‘inhoudelijke·richting·voor·het·regionale·verhaal·van·de·RES·1.0·Noord-Veluwe’¶

¶

¶

¶

Beste·John·en·collega-raadsleden,¶

¶

LEV·heeft·de·reactie·gelezen·en·moet·helaas·melden·dat·wij·als·genoemde·“eenmansfractie”·een·stuk·kritischer·zijn·en·willen·dit·dan·ook·teruglezen·in·de·bedoelde·reactie.¶

¶

Ten·eerste·wenst·LEV·openlijk·genoemd·te·worden·in·de·reactie,·als·“de·partij·met·een·afwijkend·standpunt”.·Duidelijkheid·voor·alles.¶

¶

Ten·tweede·blijven·wij·van·mening·dat·de·inwoners·niet·goed·zijn·meegenomen·in·onze·standpuntvorming·als·Raad.·Dit·voelt·voor·LEV·niet·goed.¶

¶

Ten·derde·hebben·wij·als·raadsfracties·-al·zeker·een·jaar·geleden-·allemaal·onze·inbreng·moeten·geven.·Wij·hebben·daar·als·LEV·keihard·aan·gewerkt,·maar·wij·hebben·niet·het·vermoeden·gekregen·dat·de·inbreng·van·alle·fracties·hierin·is·meegenomen,·of·erger·dat·feitelijk·helemaal·niets·hiervan·is·meegenomen.¶

¶

Ten·vierde·vindt·LEV·dat·de·RES-opgave·een·TE·generieke·opdracht·is,·waarbij·duidelijk·geen·ruimte·is·voor·een·gebiedsspecifieke·omgeving,·wat·natuurlijk·de·Veluwe,·het·Randmerengebied·en·Elburg·in·het·bijzonder·is.¶
Ook·de·beperking·tot·wind-·en·zonne-energie·knelt.¶

¶

Ten·vijfde·willen·we·als·LEV·onze·verantwoordelijkheid·zeker·niet·ontlopen,·maar·moeten·we·wel·reëel·blijven:·onze·specifieke·omgeving·bestaat·historisch·al·zeker·150.000·jaar.·Dit·gebied·staat·niet·voor·niets·bol·van·de·Natura·2000.·Onze·flora·is·goed·zichtbaar,·terwijl·onze·fauna·misschien·niet·direct·zichtbaar·is,·want·dat·houdt·zich·vaak·schuil,·maar·er·wel·degelijk·in·grote·getale·is,·daarmee·samen·een·unieke·plek·vormend.·Zo·gebiedsspecifiek,·dat·gezond·verstand·ons·meteen·heeft·doen·besluiten·dat·er·weinig·tot·zelfs·geen·ruimte·is·voor·mega-windturbines.·Private·windmolens·en·boerderij-windmolens·daargelaten.¶
Grote·windmolens·zullen·zowel·in·ons·bosgebied,·als·langs·onze·randmeren·‘vogelhakselaars’,·of·meer·directer·gezegd·‘moordmachines’·worden.·Hoe·zuinig·willen·wij·zijn·op·onze·omgeving?¶

Ten zesde windturbines -tegen de gedachten van de Provincie in- langs de A28 zullen zorgen voor een grote bomenkap. Als dit anders is vernemen wij dit graag, maar vooralsnog lijkt de plaatsing van dergelijke megawieken door, of langs bosgebied tot bomenkap te leiden. Check bijv. deze 3 artiklelen:¶

1. → https://www.trouw.nl/nieuws/windmolens-in-het-bos-noord-holland-krijgt-de-primeur~b8741e6d/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F¶
2. → https://www.medemblikactueel.nl/2018/03/09/bizar-in-het-robbenoordbos-moeten-bomen-wijken-voor-windmolens/¶
3. → https://www.bomenkapmeldpunt.nl/beleid/kap-bomen-robbenoordbos/¶

¶

LEV is van huis uit geen (anti) groene partij, of milieu-activistisch, maar toch vooral realistisch. Als leken wordt aan ons nu gevraagd om een mening en die mening wordt nu dan ook navenant door ons gegeven, maar er bestaat bij LEV wel de behoefte aan de nodige -in te vliegen- professionele kennis, om zo tot het beste oordeel te kunnen komen. Zo zou onze partij o.a. graag willen weten wat 'het klappen' van de grote wieken voor invloed hebben op het dierenrijk wat hieronder, of in de nabijheid leeft?¶

¶

Voor nu heeft LEV het gevoel dat wij een historische fout begaan door haast klakkeloos de aangereikte lijn te volgen en onszelf in een tamelijk generieke RES-mal, of RES-blauwdruk te proppen waarin totaal geen rekening wordt gehouden met onze specifieke biotoop. Onze bijzondere omgeving is de moeite waard om voor te knokken en anders moeten we misschien elders een (geldelijke) bijdrage leveren aan onze RES-opdracht.¶

¶

LEV is ook nog benieuwd naar de mening vanuit het College, hoe kijken zij naar deze "reactie" van de Raad? Deelt het College de visie van de Raad? Wat adviseert het College de Raad? Of houdt het College zich juist 'schuil' achter de Raad?¶
Is er een haalbaarheidsplan?¶
Dus zorgvuldigheid en draagvlak naar en met onze inwoners lijkt LEV essentieel, zeker nu wij als Raad niet gehinderd worden door volledige kennis.¶

¶

Graag zien wij deze opmerkingen verwerkt in de opgestelde reactie.¶

¶

Met een vriendelijke groet,¶

¶

¶

Rick van Velthuysen¶
Fractievoorzitter LEV¶

Beantwoording

Voor punt 1 tot en met 5 verwijs ik graag naar beantwoording raadsvragen.

Naar aanleiding van punt 6:

- Wanneer windmolens geplaatst zouden worden in het bos langs de A28, dan is het inderdaad zo dat dit ten koste zou gaan van veel bomen. Dat zou betekenen dat elders compensatie moet plaatsvinden. De daarvoor beschikbare ruimte is schaars.

Naar aanleiding van effecten van windmolens op het dierenrijk op de grond onder of nabij de molens.

- Enerzijds zijn in de wetenschap diverse 'aanwijzingen' dat windparken verstoring en stress leveren voor bepaalde grondsoorten. Anderzijds is dat er nog geen reden is om aan te nemen dat deze populaties significant onder druk komen of dat het ecosysteem verstoord raakt.
- Het Rijk, Provincies, de Nederlandse WindEnergie Associatie (NWEA), TenneT en groene partijen (Vogelbescherming Nederland, Zoogdiervereniging en de Natuur en milieufederaties) werken samen aan het traject Natuurinclusieve Energietransitie voor wind en hoogspanning op land (NIEWHOL).
- Het doel van dit traject is om te komen tot afspraken waarmee wordt gezorgd voor zowel de doorgang van de ontwikkeling van windparken hoogspanningsverbindingen op land, als voor een vermindering van de negatieve effecten ervan op de staat van instandhouding van kwetsbare vogels en vleermuizen. Meer windenergie is nodig om de klimaatdoelen te halen en zo mens en natuur – ook vogels en vleermuizen – te beschermen.
- Zie: Natuurinclusieve Energietransitie voor Wind en Hoogspanning op Land - Regionale Energiestrategie (regionale-energiestrategie.nl)

- In de RES Noord-Veluwe staat uitgebreid beschreven dat de regio zich kenmerkt vanwege haar natuur- en landschap. Voor windenergie is opgenomen dat er meer onderzoek nodig is om (natuur)effecten beter in beeld te krijgen. Voor zonne-energie op land wordt aangegeven dat er een zorgvuldige gebiedsgerichte afweging gemaakt moet worden. Ook daar zijn natuurbelangen nadrukkelijk in beeld evenals maatwerk en zorgvuldigheid.

Gemeente Ermelo

Raadsstandpunt

Geachte heer Brongers, beste Marnix,

Op 11 april jl. heb je de gemeenteraad van Ermelo een presentatie gegeven met betrekking tot bovenstaand onderwerp. Toegezegd is dat ik voor een gebundelde reactie van de raad zou zorgen. Die tref je onderstaand aan.

Er is slechts één reactie te melden. Die is overigens ook bij genoemde presentatie al gegeven en ook bij het Raadsatelier op 23 maart.

Het betreft de situatie aangaande het zoekgebied Nuldernauw. Hier loopt nog een onderzoek met betrekking tot de mogelijke aanwezigheid van de wespendief en de provincie Gelderland bekijkt nog of de status van vogelweidegebied aldaar blijft gehandhaafd of wordt afgeschaald.
Afhankelijk van deze twee zaken is het mogelijk dat dit zoekgebied vervalt. Als dit het geval is, heeft dit flinke consequenties voor ons RES-bod.

Wij zien dit graag duidelijk opgenomen in het definitieve rapport.

Met vriendelijke groet,

Aad Bezemer
Fractievertegenwoordiger Progressief Ermelo

Beantwoording

Naar aanleiding van onderzoek wespendief en status weidevogelgebied:

- Deze zoekzone Nuldernauwkust langs de A28 bij de gemeenten Ermelo en Putten ligt gedeeltelijk in een gebied dat recent nog beschermd weidevogelgebied was. Op 31 maart 2021 hebben de Provinciale Staten van Gelderland de 7e actualisatie van de Omgevingsverordening vastgesteld. De bescherming als weidevogelgebied is hiermee opgeheven, omdat het weidevogelgebied niet meer voldeed aan de randvoorwaarden van een goed weidevogelgebied (PS 31 maart 2021). Het onderzoek 'A28 als energieroute' (Altenburg en Wymenga - juli 2019) bevestigt dat dit gebied van beperkte betekenis is voor weidevogels.
- Het gebied ligt nog wel gedeeltelijk in een Groene Ontwikkelzone en nabij dit gebied ligt het Nuldernauw met een Natura2000-status. Dit belangrijke gebied voor diverse watervogels en trekvogels is een aandachtspunt voor initiatiefnemers voor windenergie die aan de slag willen gaan in dit zoekgebied. Ook deze zoekzone ligt in de invloedszone van 1-8 km rondom de Veluwe.

- Meer onderzoek naar het voorkomen van de wespendief moet nog worden uitgevoerd.
- In de RES 1.0 is opgenomen dat, afhankelijk van onderzoek naar de wespendief, het mogelijk is dat dit zoekgebied vervalt. Dat betekent dat, als dit het geval is, het flinke consequenties heeft voor het regionale RES-bod, maar ook voor de duurzame opwek die in Ermelo en Putten kan worden gerealiseerd.

Gemeente Harderwijk

Raadsstandpunt

gemeente harderwijk

De raad van de gemeente Harderwijk;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 februari 2021, nummer h210015639;

besluit:

1. Kennis te nemen van de inhoudelijke richting van de RES 1.0 middels bijbehorende regionale aanbieding en bijbehorende documenten.

2. Bij de inhoudelijke inrichting van RES 1.0 het instrument van de zonneladder als uitgangspunt te nemen bij de bouwsteen Zon.

   Een voorkeursvolgorde om locaties met een minimale impact op kwaliteit van de omgeving zo optimaal mogelijk te benutten en locaties in het landelijk gebied, die wellicht wel nodig zijn maar waar de impact op de omgeving groter is, zorgvuldig en in samenhang te kiezen.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Harderwijk in zijn openbare vergadering van 18 maart 2021.

de heer H.J van Schaik
voorzitter

de heer H.R. Lanning
raadsgriffier

Het raadsstandpunt is tot stand gekomen, mede naar aanleiding van een aangenomen amendement (zie hieronder) en een motie (zie hieronder).

Amendement CDA – VVD – GroenLinks: Zonneladder

10–1

Amendement Zonneladder

De gemeenteraad van Harderwijk, bijeen in de openbare vergadering van 18 maart 2021,
ter behandeling van agendapunt van de raad nr. 10, Regionale aanbieding inhoudelijk richting RES 1.0.

Constaterende dat:

- Met het toepassen van de zonneladder[1] een realistisch beleid voor goede inpassing van zonne-energie uitgewerkt kan worden;
- 15 tot 20% van de beschikbare daken in onze gemeente benut wordt voor zonnepanelen;

Overwegende dat:

- Zonne-energie opgewekt op daken kan rekenen op draagvlak onder de bevolking;
- Zoveel mogelijk van de capaciteit op daken van woningen, bedrijven, parkeergarages e.d. benut moet worden om zonne-energie op te wekken;
- In de opmerkingen valt te lezen dat men bij de inhoudelijke inrichting van de RES uitgaat van 10 tot 20 hectare bouwsteen 'Zon op land' per gemeente;
- Het van belang is om rekening te houden met het kleinschalige landschap en de natuurgebieden in onze gemeente Harderwijk.

Besluit het raadsbesluitnummer h 210015639 Regionale aanbieding inhoudelijke inrichting RES 1.0 onder punt 2 te wijzigen in:

- Bij de inhoudelijke inrichting van RES 1.0 het instrument van de zonneladder als uitgangspunt te nemen bij de bouwsteen Zon.
- Een voorkeursvolgorde om locaties met een minimale impact op kwaliteit van de omgeving zo optimaal mogelijk te benutten en locaties in het landelijk gebied, die wellicht wel nodig zijn maar waar de impact op de omgeving groter is, zorgvuldig en in samenhang te kiezen.

en gaat over tot de orde van de dag,

CDA Harderwijk-Hierden

Gerdien Morren

Motie VVD – CDA: “Opwekken Zonne-energie onder maatschappelijk draagvlak”

Motie “Opwekken Zonne-energie onder maatschappelijk draagvlak”

De gemeenteraad van Harderwijk, bijeen in de openbare vergadering op 18 maart 2021,

ter behandeling van agendapunt 10, ‘Regionale aanbieding inhoudelijk richting RES 1.0’.

Constaterende dat,

- Het halen van onze klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen een hoge prioriteit heeft;
- Er veel initiatieven zijn en komen die een bijdrage leveren aan deze doelstellingen;
- De raad de ambitie heeft uitgesproken om zoveel mogelijk op woning- en bedrijfslocaties en langs wegen duurzame energie op te wekken;
- De opwekking van duurzame energie echter niet voldoende is om aan de doelstellingen te voldoen en daardoor ook andere locaties moeten worden onderzocht als potentiele locaties voor energieopwekking;
- Dat in de RES 1.0 voor onze regio grote delen van het buitengebied van Harderwijk-Hierden worden aangewezen als zoekgebied voor zonne-energie in de categorieën “herstel kleinschalige landschappen’ en ‘als koppeling van de energietransitie met de landbouwtransitie’;
- Dat uit de onderzoeksresultaten, die in de RES staan vermeldt, blijkt dat het draagvlak in de gemeenschap voor het opwekken van energie op deze gronden laag is;
- Het realiseren van zonnevelden vaak ten koste gaat van het open landschap.

Overwegende dat,

- Het belangrijk is dat bij het realiseren van zonne-energie op velden in de buitengebieden er voldoende draagvlak is vanuit de gemeenschap;
- Agrarische gronden in de zonneladder als allerlaatst in beeld komen;
- Dit alleen mogelijk is als dit op een goede wijze ruimtelijk wordt ingepast in samenhang met de gebiedsopgaven ruimtelijke kwaliteit, landbouw, biodiversiteit etc;
- Alvorens deze keuze wordt gemaakt andere alternatieven zijn onderzocht en niet als alternatief zijn in te zetten;
- Ontwikkelingen van zonne-energie op land ook haalbaar en betaalbaar moet zijn en inwoners kunnen mee participeren en waar mogelijk profiteren van deze eventuele ontwikkelingen, waardoor draagvlak wordt vergroot;

Verzoekt het college,

- Alternatieven te onderzoeken voor zonnevelden in het buitengebied, zo zich in te zetten het buitengebied waar mogelijk te ontzien van zonnevelden;
- Bij concrete initiatieven en onderzoeken voor zonnevelden in het buitengebied buurtbewoners de gelegenheid te gegeven mee te participeren in het traject, en zoveel als mogelijk draagvlak te realiseren, en de raad te informeren over de uitkomsten.;

Beantwoording
Naar aanleiding van besluit 2: - In de RES 1.0 Noord-Veluwe is de Gelderse Zonneladder als uitgangspunt opgenomen. - Zon op dak geniet de voorkeur. Zon op land wordt in de zonneladder niet uitgesloten. In de RES 1.0 is de bouwsteen zon op land i.c.m. gebiedsopgaven benoemd (samenhang). Deze bouwsteen vraagt om gebiedsgerichte uitwerking en maatwerk (zorgvuldigheid). - Harderwijk werkt aan een uitnodigingskader grootschalige opwek. Hierin kan de gemeente kaders stellen voor realisatie van lokale initiatieven. Eisen aan (financiële) participatie door omwonenden kan daar onderdeel van zijn. - De regio onderschrijft het belang van lokaal eigenaarschap, maar bepaalt niet het lokale beleid. Regionale afstemming tussen gemeenten over lokaal beleid omtrent grootschalige opwek van duurzame elektriciteit is gewenst.

Gemeente Hattem

Raadsstandpunt

gemeente Hattem

Projectorganisatie RES Noord-Veluwe
De heer M. Brongers
marnix.brongers@overmorgen.nl

datum : 31 maart 2021
uw kenmerk :
ons nummer :
Inlichtingen bij : T.M. Weeda
telefoonnr. : 06-28184530

onderwerp: reflectie RES 1.0

Geachte leden van de projectorganisatie RES Noord-Veluwe,

In de procesbrief van 29 januari 2021 heeft u ons geïnformeerd over de reeds genomen processtappen richting de RES 1.0. U heeft onze raad daarnaast verzocht om onze reflectie op de inhoudelijke richting van het regionale verhaal in de RES 1.0 Noord-Veluwe. Op 29 maart jl. heeft onze raad[1] in commissieverband vergaderd over de in te dienen reactie. In deze brief treft u onze reactie aan.

TWh reëel bod en ambitie
Op dit moment is het voor onze raad niet voldoende duidelijk hoe het totale bod is opgebouwd. In de RES 1.0 die ter besluitvorming wordt aangeboden wil onze raad daarom graag inzicht hebben in het aandeel TWh dat deel uitmaakt van het reële bod en het deel TWh aan ambitie. Tevens zien wij graag per gemeente een specificatie opgenomen van de bijdrage (reëel en ambitie) aan het bod gesplitst in zon en wind.

Zoekgebied Knooppunt Hattemerbroek – participatie – draagvlak
Voor de gemeenteraad van Hattem is maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak voor medewerking aan ontwikkelingen (in de breedste zin van het woord) op of nabij het grondgebied van Hattem van groot en doorslaggevend belang. In de monitor concept-RES Planbureau voor de leefomgeving wordt o.a. geadviseerd: "Om draagvlak te krijgen is het van belang dat zoekgebieden niet alleen technisch tot stand komen, maar het resultaat zijn van een politiek-maatschappelijke afweging. Geef als regio in de RES duidelijk aan hoe proces-en financiële participatie bij projecten zijn geregeld."
In de RES 1.0 Noord-Veluwe zijn zoekgebieden geselecteerd op basis van "in principe technische ruimte". Daarna worden ruimtelijke kwaliteit, externe werking van natuurgebieden en netwerkinpassing nader verkend op haalbaarheid door stakeholders en deskundigen. Inwoners

[1] In de raad van Hattem zijn vijf fracties vertegenwoordigd: ChristenUnie, CDA, PvdA, VVD en D66.

bezoekadres Markt 1, Hattem
postadres Postbus 93
8050 AB Hattem
telefoon (038) 443 16 16
fax (038) 444 68 39
email gemeente@hattem.nl
Internet www.hattem.nl

worden onvoldoende betrokken en worden geconfronteerd met de gevolgen van een keuze op basis van techniek.

De raad van Hattem wil dat onze inwoners aan de hand van de door de raad vastgestelde participatiecode bij de start van eventuele nieuwe zoekzones worden betrokken en actief meewerken aan de te stellen onderzoeksvragen en de onderzoeksopzet. Daarnaast zijn gesprekken en afspraken bij grensoverschrijdende projecten tussen gemeenten noodzakelijk. Dit belangrijke aspect moet in de RES 1.0 worden opgenomen, waarbij inwoners ook meepraten over hoe de proces- en financiële participatie bij projecten worden geregeld.

Voor het regionale verhaal van de RES dat nu voorligt is een participatieproces gevolgd. Het onderzoeken van draagvlak is door de hoge mate van abstractie lastig gebleken. Wij moeten helaas constateren dat gelet op het aantal deelnemers regionaal totaal (0,8% van het totaal aantal inwoner van de Noord-Veluwe) en het aantal deelnemers uit de gemeente Hattem en Hattemerbroek (10% van de respondenten) de opbrengst van dit participatieproces niet als representatief kan worden aangemerkt.
De conclusie dat het zoekgebied Hattemerbroek als 'gunstig' naar voren komt, komt niet overeen met de uitkomsten van het participatietraject dat in Hattem is georganiseerd voor het bestemmingsplan Buitengebied en de uitkomst van het dorpsoverleg in Hattemerbroek. Daarnaast blijkt uit andere onderzoeken (Rapport windenergie op en rond de Veluwe en het definitieve MER Windmolenpark Hattemerbroek) dat uitbreiding van windenergie in onze regio en op de betreffende locatie Hattemerbroek niet realistisch is. Binnen de gemeenteraad van Hattem bestaat geen meerderheid voor een doorontwikkeling van windmolens op de betreffende locatie. Ons verzoek ik dan ook om RES 1.0 op dit punt te wijzigen, zodanig dat zoekgebied voor windturbines in Hattem en Hattemerbroek wordt geschrapt.

Onderzoek Wespendief
Onlangs is geconstateerd dat voordat ontwikkeling van windenergie (verder) vorm kan krijgen in de regio, een meerjarig onderzoek noodzakelijk is naar de Wespendief. Mede afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek naar de Wespendief op de Veluwe, houdt de provincie Gelderland al rekening met de mogelijkheid, dat een bovenregionale afweging gemaakt moet worden. De Raad van Hattem kan zich vinden in dit meerjarige onderzoek, omdat dit voor de gehele Veluwe geldt. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen echter geen gevolgen hebben voor het zoekgebied Hattemerbroek, gelet op het feit dat voor de doorontwikkeling van windenergie op deze locatie onvoldoende lokaal draagvlak is.[2]

Vervolg uitwerking RES en participatie
De raad van Hattem vindt het belangrijk dat regionaal een uniforme aanpak wordt gehanteerd voor het uitvoeren van vervolgonderzoeken inzake de RES 1.0, het vormgeven van participatie op het gebied van inspraak (beginspraak) maar ook het vormgeven van financiële participatie in projecten en het organiseren van lokaal eigenaarschap en zeggenschap. Graag vernemen wij

[2] De fracties van de PvdA en ChristenUnie pleiten voor een integraal plan, RES-regio's overschrijdend, zelfs provincie overschrijdend zonder op voorhand zoekgebieden uit te sluiten en onderzoek naar natuur en landschap niet te beperken tot alleen de wespendief. In de uitwerking pleiten deze fracties voor een bovenregionaal beleidskader landschap en milieu op basis van beginspraak van energiecorporaties, landschaps- en natuurorganisaties en inwoners. Zoekgebieden op voorhand uitsluiten vinden deze fracties onverstandig omdat we daarmee het realiseren van onze klimaatdoelstellingen en een duurzame energieopwekking verder uit het oog verliezen.

welke initiatieven de projectgroep hierop kan ondernemen en wat hierover kan worden vastgelegd in de RES 1.0.

Zon op land – vuilstort
Een mogelijke doorgroei naar 30 tot 40 ha zon op het grondgebied van Hattem is prematuur. Hattem werkt aan de omgevingsvisie en omgevingsplannen. De uitkomsten hiervan zijn bepalend voor eventuele verdere ruimte voor zon op land. Wij zijn blij met het "Project Wielink" en hopen, dat dit project binnen enkele jaren wordt gerealiseerd. Een belangrijke eerste stap.

De raad van Hattem heeft in haar beleidskader hernieuwbare energie kaders gesteld voor eventuele opwek middels zonnepanelen op de voormalige vuilstortlocatie en wacht de uitkomsten van het lopende natuuronderzoek in opdracht van de initiatiefnemer af.[3]

Verdere aandachtspunten
Naast het zoekgebied en de participatie vragen wij ook aandacht voor de volgende onderwerpen die naar mening van onze raad een grote bijdrage kunnen leveren aan de doelstellingen van de RES.

1. Intensivering van de projecten zon op dak in de regio Noord-Veluwe.
2. Terughoudend zijn bij het realiseren van zonnevelden op goede landbouwgronden en natuurgronden.
3. Onderzoek naar aardwarmte ten noorden van de Zuiderzeestraatweg Oldebroek (betrekken bij de RWS).
4. Onderzoek naar alternatieve energiebronnen (o.a. waterkracht, gas en kernenergie).
5. Energie beperkende maatregelen – breed bekend maken en campagnes gericht op gedragsverandering

Met vriendelijke groet,
Namens de gemeenteraad van Hattem,

T.M. Weeda
Griffier

[3] De fracties van de PvdA en D66 zien de voormalige vuilstort aan de Nassaulaan als een natuurgebied in de Natura 2000 zone en beschouwen dat als een gebied met een hoge natuurwaarde. Een dergelijk initiatief komt niet voor op de zonneladder en dat geeft dan ook de noodzaak aan om naar alternatieven uit te zien, die er ook volop zijn. Het standpunt van deze fracties is dan ook dat dit initiatief niet (als onderzoekslocatie) in de RES thuishoort.

Beantwoording

Naar aanleiding van: TWh reëel bod en ambitie:

- Het bod van de RES 1.0 bestaat uit een reëel deel (0,20 TWh) en een ambitiedeel (0,33 TWh). Gezamenlijk is het bod van de regio daarmee 0,53 TWh.
- In de RES 1.0 is per gemeente hiervoor een onderverdeling opgenomen.

Naar aanleiding van: Zoekgebied Hattemerbroek – participatie – draagvlak:

Maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak

U stelt: "In de RES 1.0 Noord-Veluwe zijn zoekgebieden geselecteerd op basis van "in principe technische ruimte". Daarna worden ruimtelijke kwaliteit, externe werking van natuurgebieden en netwerkinpassing nader verkend op haalbaarheid door stakeholders en deskundigen. Inwoners worden onvoldoende betrokken en worden geconfronteerd met de gevolgen van een keuze op basis van techniek".

- Voor de zuiverheid is het belangrijk te beseffen dat de zoekgebieden in de RES 1.0 van de Noord-Veluwe niet zijn geselecteerd op basis van technische ruimte en dat daarna is ruimtelijke kwaliteit, externe werking van natuurgebieden en netwerkinpassing nader is verkend op haalbaarheid door stakeholders en deskundigen. In de Bestuurlijke Startnotitie is opgenomen dat de overheden in de regio bereid zijn om huidige (natuur)beleid te heroverwegen wanneer dat nodig is om regionale doelen te halen. De regio heeft gekeken en blijft kijken naar mogelijkheden om ruimte te vinden voor grootschalige opwek. In de RES 1.0 wordt hier nadrukkelijk op ingegaan. In het proces dat heeft geleid tot de zoekgebieden is via een iteratief proces voortdurend een integrale afweging gemaakt tussen kwantiteit, systeemefficiëntie, ruimtelijke kwaliteit (inclusief beleidsmatige belemmeringen) en maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak.
- Vanaf 2019 is er in een groot aantal ruimtelijke ateliers met meer dan honderd maatschappelijke organisaties gewerkt aan de RES. In deze analyse is onder andere gebruik gemaakt van belemmeringenkaarten, geldend (natuur)beleid, analyse van energie-infrastructuur, netimpactanalyses, MER-analyse, PBL-analyse, burgerconsultatie, informeren van en besluitvorming door gemeenteraden, provinciale staten en algemeen bestuur waterschap. Hiermee is niet alleen invulling gegeven aan het advies van het Planbureau van de Leefomgeving, maar is het proces uitgevoerd conform de opdracht zoals vastgelegd in de Bestuurlijke Startnotitie. Rond de zomer van 2020 is de concept-RES vastgesteld als belangrijke tussenstap in dit proces.
- In de RES 1.0 van de Noord-Veluwe is het hele proces waarin de RES 1.0 tot stand is gekomen uitgebreid beschreven.

Participatie

U - de raad van Hattem - wil dat uw inwoners aan de hand van de door de raad vastgestelde participatiecode bij de start van eventuele nieuwe zoekzones worden betrokken en actief mee kunnen werken aan de te stellen onderzoeksvragen en de onderzoeksopzet. Daarnaast geeft u dat gesprekken en afspraken bij grensoverschrijdende projecten tussen gemeenten noodzakelijk zijn, waarbij **inwoners ook meepraten over hoe de proces- en financiële participatie bij projecten worden geregeld**.

U - de raad van Hattem – onderschrijft dat voor het regionale verhaal van de RES een participatieproces gevolgd. U onderkent dat het onderzoeken van draagvlak door de hoge mate van abstractie, lastig is gebleken. U vindt dat de opbrengst van het (red: lokale en regionale) **participatieproces niet als representatief kan worden aangemerkt**.

- Voor participatie geldt: "Hoe meer hoe beter en over het algemeen wil je altijd meer". Conform de afspraken uit de Bestuurlijke Startnotitie stonden de gemeenten aan het roer voor het betrekken van hun inwoners in het RES-proces. Ter ondersteuning daarvan heeft de regio hiervoor regionale middelen beschikbaar gesteld.
- Gemeente en regio hebben hun best gedaan om participatie zorgvuldig in te vullen. Dit, in een lastige tijd waarin beperkingen rondom corona participatie moeilijker maken dan anders. Welke stappen lokaal en regionaal zijn gezet kunt u nalezen in de Rapportage Burgerparticipatie.
- We weten dat een beperkt aantal mensen geïnteresseerd is in inspraak. Dat geïnteresseerde mensen hebben gereageerd hebben we gezien tijdens lokale bijeenkomsten en de uitgebreide reacties via de digitale enquête.
- Vooraf is er geen doel gesteld van een bepaald aantal reacties dat behaald moest worden om aan uw norm te voldoen. Daarom zijn wij van mening dat niet geconcludeerd kan worden dat te weinig inspraak is geweest.

U stelt dat in het document 'inhoudelijke richting voor het verhaal van de RES 1.0' een conclusie is getrokken dat het zoekgebied Hattemerbroek als 'gunstig' naar voren komt.

- Voor de zuiverheid hechten wij eraan vast te stellen dat die conclusie niet in het document was opgenomen. In de RES 1.0 staat beschreven dat, op basis van een zorgvuldig proces en een integrale afweging, dit zoekgebied naar boven is gekomen. In de RES 1.0 van de Noord-Veluwe wordt uitgebreid stilgestaan bij alle mogelijke obstakels die realisatie van windmolens in de regio en in de nabijheid van knooppunt Hattemerbroek in de weg kunnen staan.

U stelt dat uit andere onderzoeken (Rapport windenergie op en rond de Veluwe en het definitieve MER Windmolenpark Hattemerbroek) blijk, dat uitbreiding van windenergie in de regio Noord-Veluwe en op de betreffende locatie Hattemerbroek niet realistisch is.

- Wij delen dat beeld gedeeltelijk. Binnen de regio zien we wel mogelijkheden voor realisatie van windmolens vóór 2030 in zoekgebied Nuldernauwkust. (additionele) windmolens in andere zoekgebieden in de regio zoals bij knooppunt Hattemerbroek lijken vóór 2030 niet realistisch. Dat wordt ook ondersteund door het onderzoek 'Wind op en rondom de Veluwe'. Het rapport stelt dat aanvullend ecologisch onderzoek is nodig en bovenregionale effecten moeten worden afgewogen, waarbij mogelijke mitigerende maatregelen in ogenschouw genomen moeten worden.
- Op basis van de definitieve MER Windmolenpark Hattemerbroek (2014) kan niet worden gesteld dat additionele windmolens langs de N50 niet realistisch zijn. In de m.e.r.-analyse is naar twee plangebieden gekeken (plangebied Hattem en plangebied Oldebroek). Het plangebied Hattem (kromme lijn 'langs A28') is bekeken, maar de initiatiefnemer heeft destijds besloten geen verdere actie te zetten op zijn alternatief. Andere mogelijke plangebieden in de nabijheid van het knooppunt Hattemerbroek zijn niet beoordeeld.

….., waarbij inwoners ook meepraten over hoe de proces- en financiële participatie worden geregeld.

- Na vaststelling van de RES 1.0 moeten de regionale afspraken uit de RES worden verankerd in lokaal beleid. Daarin kan op lokaal niveau worden aangegeven aan welke criteria projecten moeten voldoen om in aanmerking te komen voor een vergunning. Proces- en financiële participatie kunnen onderdeel zijn van dit beleid.
- In de regio Noord-Veluwe wordt het streven van 50% lokaal eigenaarschap overigens van harte ondersteund, evenals zorgvuldige participatie met de omwonenden en andere belanghebbenden in concrete projecten/initiatieven. In de RES 1.0 staat beschreven hoe invulling gegeven kan worden aan 50% lokaal eigenaarschap en wordt er gepleit voor gebiedsgerichte aanpakken om zoekgebieden verder te concretiseren.

U geeft aan dat binnen de gemeenteraad van Hattem geen meerderheid bestaat voor een doorontwikkeling van windmolens op de betreffende locatie (red: knooppunt Hattemerbroek).

- In de RES 1.0 wordt erkend dat uw raad en de raad van Oldebroek tegenstelde standpunten hebben ten aanzien van het onderzoeken van mogelijke doorontwikkeling van zoekgebied knooppunt Hattemerbroek. In de RES 1.0 wordt daarom het zoekgebied Hattemerbroek niet opgenomen als onderzoeksgebied. Wel is de volgende passage opgenomen, waarmee we menen tegemoet te komen aan uw twijfels en zorgen en u de gewenste ruimte te geven om uw inwoners zorgvuldig te kunnen betrekken:

  'Na vaststelling van de RES 1.0 Noord-Veluwe gaan gemeenten Hattem, Oldebroek en Kampen en de regio's Noord-Veluwe en West-Overijssel met elkaar in gesprek over de corridor N50 vanaf het knooppunt Hattemerbroek richting Kampen.
  Gezien de nabijheid van het dorp Hattemerbroek ligt het voor de hand om nadrukkelijk te kijken naar mogelijkheden in westelijke richting (N50 richting Kampen en het spoor). Bij eventuele uitbreiding richting Kampen moet ook rekening worden gehouden met het weidevogelgebied van Overijssel in de IJsseldelta.
  De gemeenteraad van Hattem heeft aangegeven dat vanuit ruimtelijke kwaliteit rekening gehouden moet worden met uniforme uitstraling (opstellingsvorm, type en hoogte).
  De gemeenten kijken samen en afzonderlijk naar draagvlak onder de inwoners en samenwerking met energiecoöperaties. Daarnaast gaat de komende jaren rondom de gehele Veluwe ecologisch onderzoek uitgevoerd worden naar de aanwezigheid van de wespendief en andere soorten. Uit het onderzoek

'Wind op en rondom de Veluwe' weten we dat het wenselijk is om windturbines zo ver mogelijk van het kerngebied van de Veluwe te plaatsen (als het überhaupt kan)'.

Onderzoek Wespendief

U schrijft: "Onlangs is geconstateerd dat, voordat ontwikkeling van windenergie (verder) vorm kan krijgen in de regio, een meerjarig onderzoek noodzakelijk is naar de Wespendief. Mede afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek naar de Wespendief op de Veluwe, houdt de provincie Gelderland al rekening met de mogelijkheid, dat een bovenregionale afweging gemaakt moet worden. De Raad van Hattem kan zich vinden in dit meerjarige onderzoek, omdat dit voor de gehele Veluwe geldt. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen echter geen gevolgen hebben voor het zoekgebied Hattemerbroek, gelet op het feit dat voor de doorontwikkeling van windenergie op deze locatie onvoldoende lokaal draagvlak is."

NB: De fracties van de PvdA en ChristenUnie pleiten voor een integraal plan, RES-regio's overschrijdend, zelfs provincie overschrijdend zonder op voorhand zoekgebieden uit te sluiten en onderzoek naar natuur en landschap niet te beperken tot alleen de wespendief. In de uitwerking pleiten deze fracties voor een bovenregionaal beleidskader landschap en milieu op basis van beginspraak van energiecorporaties, landschaps- en natuurorganisaties en inwoners. Zoekgebieden op voorhand uitsluiten vinden deze fracties onverstandig omdat we daarmee het realiseren van onze klimaatdoelstellingen en een duurzame energieopwekking verder uit het oog verliezen.

- Zie ook beantwoording van vorige vraag.
- In de Bestuurlijke Startnotitie is opgenomen dat in de RES een integrale afweging wordt gemaakt tussen verschillende criteria. Maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak is er daar één van. Een zorgvuldige afweging kan worden gemaakt wanneer al deze criteria zijn beoordeeld. Vooruitlopen op de uitkomsten van dat proces, door nu al te stellen dat de uitkomsten van het onderzoek naar de wespendief geen gevolgen hebben voor het zoekgebied knooppunt Hattemerbroek, is strijdig met de opdracht zoals die in de Bestuurlijke Startnotitie is vastgesteld.
- Naar aanleiding van de opmerking van de fracties PvdA en ChristenUnie is het wellicht goed te weten dat de landelijke werkgroep knelpunten en kansen energie, natuur en landschap een advies heeft uitgebracht aan het Opdrachtgevend Beraad van het Nationaal Programma RES. In dit advies wordt gepleit voor een landelijk afwegingskader natuur en landschap; vraagstukken op deze terreinen heeft immer vaak een bovenregionaal karakter.

Vervolg uitwerking RES en participatie

U geeft aan dat: "De raad van Hattem vindt het belangrijk dat regionaal een uniforme aanpak wordt gehanteerd voor het uitvoeren van vervolgonderzoeken inzake de RES 1.0, het vormgeven van participatie op het gebied van inspraak (beginspraak), maar ook het vormgeven van financiële participatie in projecten en het organiseren van lokaal eigenaarschap en zeggenschap. Graag vernemen wij welke initiatieven de projectgroep hierop kan ondernemen en wat hierover kan worden vastgelegd in de RES 1.0."

- De regio Noord-Veluwe is in gesprek met de provincie Gelderland en andere regio's rondom de Veluwe die worden geraakt door de uitkomsten van het onderzoek Wind op en rondom de Veluwe. Vervolgonderzoek naar de wespendief (en andere soorten) wordt afgestemd met het doel te komen tot een uniforme aanpak.
- Het belang van participatie en draagvlak dat de raad van Hattem ziet, wordt breed gedeeld in de regio Noord-Veluwe. In de RES 1.0 wordt hier uitgebreid op ingegaan. Invulling moet plaatsvinden op lokaal niveau. Gemeenten kunnen hiervoor kaders opstellen. In de RES is opgenomen dat het gewenst is dat gemeenten op regionaal niveau beleid omtrent grootschalige opwek afstemmen. Hieronder vallen ook de kaders rondom financiële participatie, lokaal eigenaarschap en zeggenschap.
- De zes energiecoöperaties in de regio spelen een belangrijke rol in het realiseren van lokaal eigendom. Om de slagkracht van de energiecoöperaties op de Noord-Veluwe te vergroten, zijn de zes lokale energiecoöperaties in Noord-Veluwe overeengekomen een Unie van Energiecoöperaties Noord-Veluwe op te richten. Hiermee ontstaat er ook op regionaal niveau een duidelijke partner voor de RES-regio-organisatie.

Naar aanleiding van Zon op land – vuilstort

U stelt: “Een mogelijke doorgroei naar 30 tot 40 ha zon op het grondgebied van Hattem is prematuur. Hattem werkt aan de omgevingsvisie en omgevingsplannen. De uitkomsten hiervan zijn bepalend voor eventuele verdere ruimte voor zon op land. Wij zijn blij met het “Project Wielink” en hopen, dat dit project binnen enkele jaren wordt gerealiseerd. Een belangrijke eerste stap.
De raad van Hattem heeft in haar beleidskader hernieuwbare energie kaders gesteld voor eventuele opwek middels zonnepanelen op de voormalige vuilstortlocatie en wacht de uitkomsten van het lopende natuuronderzoek in opdracht van de initiatiefnemer af.“

- U hebt voor Hattem kaders gesteld voor projecten voor hernieuwbare energie. Daarnaast werkt u aan een omgevingsvisie en omgevingsplannen. U bent daarmee goed aan de slag met de Omgevingswet.
- In de Bestuurlijke Startnotitie is vastgelegd dat de afspraken die regionaal worden gemaakt in de RES 1.0 moeten worden verankerd in het lokale en provinciale ruimtelijk beleid. Dit betekent dat u, na vaststelling van de RES, zult moeten bezien of omgevingsvisie, omgevingsplannen en/of uw beleidskader hernieuwbare energie daarop aangepast moet worden.

Naar aanleiding van Verdere aandachtspunten

- In de regio is veel draagvlak voor het benutten van grote daken voor zonne-energie. Er zijn gemeenten die daar afgelopen jaren heel succesvol in zijn geweest. Het delen van leerervaringen op regionaal niveau kan andere gemeenten ongetwijfeld helpen om ook een hoger percentage grote daken te benutten voor zonne-energie. Het is wel belangrijk om een gebiedsgerichte aanpak te hanteren en de netbeheerder in een vroegtijdig stadium te betrekken zodat het net op de juiste plaatsen en op het juiste moment voldoende capaciteit heeft en de investeringen tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten kunnen worden gedaan.
- De RES 1.0 van de Noord-Veluwe hanteert de Gelderse Zonneladder als uitgangspunt. Dit betekent dat zon op land niet de voorkeur heeft.
- In de Regionale Structuur Warmte (RSW) zijn zowel ondiepe als diepe geothermie (aardwarmte) genoemd als mogelijke warmtebron. De potentie van ondiepe geothermie (ook wel lage temperatuur aardwarmte genoemd) is groot. Dit is een mogelijke bron voor de kleinschalige, lokale warmtenetten in de grootste kernen in de regio. Het is aan te raden om hier vervolgonderzoek naar te doen. In de RSW benoemen we dit expliciet als kans. De potentie van diepe geothermie is nog onbekend. Landelijk wordt naar de potentie van diepe geothermie nader onderzoek gedaan binnen het programma SCAN[1]. Voor de regio Noord-Veluwe is het interessant om op basis van de data die beschikbaar zijn en komen te kijken of er kansen lijken te liggen voor diepe geothermie. Als er voldoende potentie lijkt, kan vervolgonderzoek interessant zijn. De toepasbaarheid van diepe geothermie zal beperkt blijven tot Harderwijk en de industrie met een grote warmtevraag. Dit komt omdat een diepe geothermiebron heel veel warmte geeft. Grofweg voor 5.000 woningequivalenten (weq). Dat betekent dat er ook al een warmtenet moet zijn voordat deze bron ingezet kan worden.
- In de RES wordt ingegaan op alternatieve energiebronnen. Waterkracht is geen onderdeel geweest van de analyses in het kader van de RES. Kernenergie is buiten de scope van de RES. Enerzijds omdat een eventuele nieuwe kerncentrale(s) voor 2030 niet realistisch is, anderzijds omdat het een onderwerp is waar op nationaal niveau over wordt besloten. In het Klimaatakkoord wordt kernenergie niet uitgesloten als mogelijke techniek voor na 2030. Gas (biogas, groen gas) is opgenomen in de RSW als warmtebron voor de Noord-Veluwe.
- Besparing van energie is een heel goed idee. Conform de afspraken uit de Bestuurlijke Startnotitie is dit niet opgenomen in de RES. Energiebesparing (waaronder isolatie) is wel een onderdeel van lokaal (duurzaamheids)beleid. In de Transitievisies Warmte is isolatie altijd genoemd als eerste te nemen stap. Enerzijds omdat er dan minder warmte nodig is en anderzijds omdat goedgeïsoleerde woningen de mogelijkheid bieden voor lagetemperatuur warmteoplossingen (zoals een warmtepomp).
  Campagnes kunnen zeker helpen om het bewustzijn van het belang van energiebesparing te stimuleren en zo gedragsverandering te bevorderen.

[1] Het programma - SCAN aardwarmte

Gemeente Nunspeet

Raadsvoorstel

Ter raadsvergadering van 25-3-'21 werd zonder hoofd. stemming besloten overeenkomstig dit voorstel

De **voorzitter** meldt dat de raadsleden vandaag een gewijzigde reflectie hebben ontvangen, waarin naar aanleiding van het regionale raadsatelier over de RES van 23 maart jl. nog een suggestie onder punt 8 is toegevoegd.

Wethouder **Groothuis** merkt op dat het goed is om eens informeel met de raad te spreken over de ambities op dit gebied. Hopelijk kan dat overleg nog voor het zomerreces plaatsvinden.

RAADSVOORSTEL
0302-AZK-83990

Agendapunt	9.
Nr.	285.
Datum college	16 februari 2021.
Raadsvergadering	25 maart 2021.
Datum commissie	8 maart 2021
Commissie	Ruimte en Wonen
Portefeuillehouder	J. Groothuis.
Onderwerp	Regionale aanbieding inhoudelijke richting RES 1.0.

Voorstel

- Kennisnemen van de *'Inhoudelijke richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0 Noord-Veluwe'* middels bijbehorende regionale aanbieding en bijbehorende documenten
- In te stemmen met het verzenden van de voorgestelde reflectie aan de werkorganisatie RES.

Geachte raad,

Ons college heeft ingestemd met het voorstel de raad via de commissie Ruimte en Wonen kennis te laten nemen van de *'Inhoudelijke richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0 Noord-Veluwe'* middels bijbehorende regionale aanbieding en bijbehorende documenten. Daarnaast vragen we de commissie en de raad haar mening te vormen over de *'Inhoudelijke richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0 Noord-Veluwe'* aan de hand van de drie voorgestelde vragen uit de brief "0 -Raadsinformatie regionale aanbieding".

Inhoudelijke toelichting
Middels de procesbrief 'Samenwerken aan de RES Noord-Veluwe' d.d. 3 februari 2021 zijn de raadsleden geïnformeerd over de stappen die de afgelopen periode (na de vaststelling van de concept-RES) zijn gezet en de stappen die de komende periode nog gezet worden om te komen tot een definitieve RES 1.0.

Voordat de formele besluitvorming over de RES 1.0 zijn beslag krijgt in de periode van mei tot juli 2021 krijgen de Noord-Veluwse gemeenteraden de gelegenheid om hun mening te vormen over de 'inhoudelijk richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0 Noord-Veluwe' en hun reflectie daarop mee te geven aan de RES werkorganisatie.

In de **raadscyclus van maart** (8 maart commissie Ruimte en Wonen en 25 maart Raadsvergadering) krijgen de commissie Ruimte en Wonen en de raad de gelegenheid haar mening te vormen over de *'Inhoudelijke richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0 Noord-Veluwe'*.

Op **dinsdagavond 23 maart** organiseert de werkorganisatie RES bovendien een **raadsatelier** voor de volksvertegenwoordigers uit de regio. In dit raadsatelier willen we graag met de raad in gesprek in regionaal verband over de *'Inhoudelijke richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0 Noord-Veluwe'*. Een start van dit raadsatelier is plenair, gevolgd door deelsessies waarin specifieke gebieden centraal staan.

Inhoudelijke documenten
Ter voorbereiding op de raadsvergadering van 25 maart en het raadsatelier van 23 maart bieden wij u een aantal documenten aan.

Nr. 285

Dit betreft de **regionale aanbieding**, inclusief een drietal vragen aan de raad. Daarnaast zijn de volgende inhoudelijke documenten als bijlage toegevoegd:

1. Inhoudelijke richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0
    a. 1 - Inhoudelijke richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0 Noord-Veluwe - definitief
    b. Erratum bijlage 1 - Hoofdstuk 4 Veluwemeerkust - 18 feb 2021 (vervangt hoofdstuk 4 in bijlage 1)
2. Rapportage burgerparticipatie op concept-RES
    a. 2a - Rapportage burgerparticipatie concept-RES 2020.090221
    b. 2b - Lokale oplegnotitie Rapportage burgerparticipatie concept-RES 2020.090221
3. Notitie verwerking opmerkingen/moties/amendementen uit concept-RES fase
4. PBL-monitor (analyse 30 concept-RES'en)
5. NPRES-foto (analyse 30 concept-RES'en)
6. Resultaten Verkenning Wind op en rond de Veluwe
    a. 6a - Persbericht_A&W-rapport_Windenergie_op_en_rondom_de_Veluwe.provincie Gelderland 050221
    b. 6b - Rapportage Windenergie op en rondom de Veluwe 20201123_inclusief addendum
7. Netimpactanalyse Liander (toelichting in de brief "0 -Raadsinformatie regionale aanbieding")

Mening vormen
Graag geven we u de gelegenheid om uw mening te vormen over de hierboven beschreven stukken, en dan met name het stuk 'Inhoudelijke richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0 Noord-Veluwe', dat nu de basis vormt om naar de RES 1.0 toe te werken.

Daarbij geven we u drie gerichte vragen mee waar we graag uw reactie op ontvangen;
1. Herkent u de stappen die we hebben gezet om te komen tot deze richting voor "het regionale verhaal van de RES 1.0"?
2. Kunt u zich in deze richting vinden?
3. Zo niet, welke suggesties wilt u ons meegeven zodat wij de RES 1.0 kunnen aanscherpen?

Na de raadscyclus wordt de reflectie van de raad op de *'Inhoudelijke richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0 Noord-Veluwe'* door de griffie richting de RES werkorganisatie verstuurd. Waar mogelijk worden de opmerkingen meegenomen in de RES 1.0.

Beoogd effect
Door de raden vroeg in het proces mee te nemen kunnen zij zich tijdig een beeld vormen van de inhoudelijke richting van de RES 1.0 en nog voor het formele besluitvormingstraject hun reflectie kenbaar maken bij de werkorganisatie RES.

Alternatieven, kanttekeningen en risico's
Worden in de *'Inhoudelijke richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0 Noord-Veluwe'* beschreven.

Communicatie

Nr. 285

In bijlage 2 is een uitgebreide rapportage over de burgerparticipatie te vinden, zowel regionaal als lokaal.

Standpunt commissie
Dit onderwerp is in de commissie Ruimte en Wonen tijdens haar vergadering van 8 maart aan de orde geweest. De **voorzitter** heeft de fracties gevraagd om in week 10 een mailbericht aan de griffie te sturen met de beantwoording op de drie gestelde vragen en suggesties door te geven. Deze kunnen dan in het fractieberaad voor de raadsvergadering worden besproken. De samenvatting van de beantwoording door de fracties is als bijlage bij dit raadsvoorstel meegezonden. Tevens is een document bijgevoegd met daarin het voorstel voor de reflectie die naar de RES werkorganisatie zal worden verzonden.

Stukken ter inzage
Geen.

Bijlage(n)

0 - Raadsinformatie regionale aanbieding
1. Inhoudelijke richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0
    a. 1 - Inhoudelijke richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0 Noord-Veluwe - definitief
    b. Erratum bijlage 1 - Hoofdstuk 4 Veluwemeerkust - 18 feb 2021 (vervangt hoofdstuk 4 in bijlage 1)
2. Rapportage burgerparticipatie op concept-RES
    a. 2a - Rapportage burgerparticipatie concept-RES 2020.090221
    b. 2b - Lokale oplegnotitie Rapportage burgerparticipatie concept-RES 2020.090221
3. Opmerkingen, moties en amendementen bij concept RES NV
4. pbl-2021-monitor-concept-res-een-analyse-van-de-concept-regionale-energie-strategieen_4297
5. 20210129 DEF versie foto februari 2021
6. Resultaten Verkenning Wind op en rond de Veluwe
    a. 6a - Persbericht_A&W-rapport_Windenergie_op_en_rondom_de_Veluwe.provincie Gelderland 050221
    b. 6b - Rapportage Windenergie op en rondom de Veluwe 20201123_inclusief addendum

JSCH

Burgemeester en wethouders van Nunspeet,
de secretaris, de burgemeester,

Onderwerp: Regionale aanbieding inhoudelijk richting RES 1.0. Reflectie

Voorstel van het college aan de commissie Ruimte en Wonen van 8 maart 2021
De raad voorstellen:
- Kennis te nemen van de 'Inhoudelijke richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0 Noord-Veluwe' middels bijbehorende regionale aanbieding en bijbehorende documenten;
- Een mening te vormen over de 'Inhoudelijke richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0 Noord-Veluwe' aan de hand van de drie voorgestelde vragen uit de brief "0 -Raadsinformatie regionale aanbieding".

De drie gerichte vragen luiden:
1. Herkent u de stappen die we hebben gezet om te komen tot deze richting voor "het regionale verhaal van de RES 1.0"?
2. Kunt u zich in deze richting vinden?
3. Zo niet, welke suggesties wilt u ons meegeven zodat wij de RES 1.0 kunnen aanscherpen?

Aan het eind van de commissievergadering vroeg de voorzitter de fracties om deze week een mail-bericht aan de griffie te sturen met de beantwoording van de drie gestelde vragen en om suggesties door te geven.

De reflectie op de reacties van de verschillende fracties:

1. *Herkent u de stappen die we hebben gezet om te komen tot deze richting voor "het regionale verhaal van de RES 1.0"?*
   De gemeenteraad van de gemeente Nunspeet herkent zich de stappen die gezet zijn om te komen tot de richting voor "het regionale verhaal van de RES 1.0"

2. *Kunt u zich in deze richting vinden?*
   De gemeenteraad van Nunspeet kan zich vinden in de inhoudelijk richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0.

3. *Zo niet, welke suggesties wilt u ons meegeven zodat wij de RES 1.0 kunnen aanscherpen?*
   Toch zijn er een aantal suggesties die de gemeenteraad van Nunspeet mee willen geven aan de werkorganisatie RES.
   1. Prioriteit geven aan zon op daken, daarna pas op landbouwgrond. Zie ook de "Nunspeetse Zonneladder" in het in december vastgestelde beleidskader zonne-energie Nunspeet;
   2. Onderzoek de mogelijkheid om bij de bouw van nieuwe bedrijfspanden te stimuleren dat deze daken geschikt zijn voor zonnepanelen en daar ook voor worden gebruikt;
   3. Onderzoek de mogelijkheid om 'asbest eraf zonnepanelen erop' te stimuleren;
   4. Aandacht voor innovatie (o.a. aquathermie, waterstof);
   5. Aandacht voor verandering van regelgeving/wetgeving (oa. Natura2000) mede door of m.b.v. van hogere bestuursorganen;
   6. In het vervolg en richting RES 2.0 nog meer inzetten op draagvlak d.m.v. participatie met burgers, bedrijven en energie coöperaties.
   7. Er moet voldoende aandacht zijn en blijven voor haalbaarheid en betaalbaarheid.

Naar aanleiding van het regionale raadsatelier over de RES van 23 maart jl., inclusief de deelsessie Elburg-Nunspeet, wordt nog de volgende suggestie toegevoegd:
   8. Onderzoek de mogelijkheden om windenergie langs de A28 te realiseren en heb in dat kader ook aandacht voor verandering van regelgeving/wetgeving (o.a. Natura2000) mede door of m.b.v. van hogere bestuursorganen, zoals genoemd onder punt 5.

Beantwoording

Naar aanleiding van besluit 3.1:
In de RES 1.0 Noord-Veluwe is de Gelderse Zonneladder als uitgangspunt opgenomen.
Zon op dak geniet de voorkeur. Zon op land wordt in de zonneladder niet uitgesloten. In de RES 1.0 is de bouwsteen zon op land i.c.m. gebiedsopgaven benoemd (samenhang). Deze bouwsteen vraagt om gebiedsgerichte uitwerking en maatwerk (zorgvuldigheid).

In zowel De Gelderse Zonneladder als De Nunspeetse Zonneladder wordt eerst prioriteit gegeven aan zon op daken alvorens op landbouwgrond.

Naar aanleiding van besluit 3.2:
Het verplichten van het aanleggen van een zonnedak bij nieuwbouw is juridisch nu niet mogelijk. Dit zou opgenomen moeten worden in het Bouwbesluit. In de RES 1.0 wordt dit punt daarom opgenomen als lobbypunt.

Naar aanleiding van besluit 3.3:
Sinds het sneuvelen van het wetsvoorstel voor de verwijdering van asbest in de Eerste Kamer (juni 2019) is de stimulans om te saneren minder groot geworden. Op dit moment bestaat er landelijk geen regeling, die het verwijderen van asbest voor zonnepanelen stimuleert. Provinciaal is er een regeling voor particulieren, de Toekomst Bestendig Wonen Lening, deze ingezet worden indien de gemeente asbestsanering als maatregel in deze regeling heeft benoemd. Landelijk is bekend dat asbest een van de knelpunten is ten aanzien van de realisatie van zonnepanelen op daken. In de RES 1.0 wordt dit punt daarom opgenomen als lobbypunt om dit extra kracht bij te zetten vanuit de regio.

Naar aanleiding van besluit 3.4:
Innovatie is onderdeel van de Regionale Energiestrategie (RES) en de Regionale Structuur Warmte (RSW). Verschillende innovatieve technieken worden genoemd. Sommige van deze technieken zijn voor 2030 niet of slechts beperkt beschikbaar. Daarom maken ze geen onderdeel uit van het bod van de RES 1.0.

Binnen de Regionale Structuur Warmte (RSW) is aquathermie opgenomen als warmtebron. Op verschillende plekken in de regio is er potentie voor aquathermie. In Nunspeet is dan niet het geval. Dat komt omdat het Veluwemeer te ver van de kern van Nunspeet ligt waar potentieel een warmtenet ontwikkeld kan worden. In Harderwijk, Elburg en Hattem zien we reële mogelijkheden voor de toepassing van aquathermie.

Het gebruik van waterstof is beschreven in de Regionale Structuur Warmte. Waterstof wordt vaak genoemd als alternatief voor aardgas. Waterstof is geen bron maar een energiedrager en wordt gemaakt van aardgas (nu nog >90%) of van water met behulp van elektriciteit. Het is op dit moment niet de verwachting dat waterstof een grote rol gaat spelen als energiedrager in de gebouwde omgeving – zeker niet voor 2030. Uiteraard is waterstof wel van groot belang als grondstof voor de industrie en mogelijk als energiebron voor (zwaarder) transport en de industrie. Binnen het Klimaatakkoord is hier dan ook veel aandacht voor. Na 2030 komt mogelijk wel groene waterstof beschikbaar voor de gebouwde omgeving als er dan tenminste voldoende groene waterstof geproduceerd kan worden tegen een aantrekkelijke prijs. Dat wordt uiteraard gevolgd en meegenomen in de revisies van de RSW.

Naar aanleiding van besluit 3.5:
In de RES 1.0 is uitgegaan van huidige (natuur)beleid. In de regio is veel natuur waardoor de mogelijkheden om binnen de huidige beleidsregels grootschalig wind- en zonne-energie op te wekken beperkt zijn. Dit stelt gemeenten binnen de regio (de één wat meer dan de ander) voor een dilemma: Als wordt vastgehouden aan de huidige toepassing van de Natura2000-wetgeving, dan kunnen enkele Noord-Veluwse gemeenten niet/nauwelijks een bijdrage leveren aan provinciale en landelijke doelstellingen voor het opwekken van hernieuwbare elektriciteit. Binnen de context van de Noord-Veluwe, met zo'n groot aandeel beschermde natuur, gaat dat dan echt niet lukken. Het oplossen van dit dilemma, vraag om het vinden van een balans. De regio Noord-Veluwe, kan dit niet alleen. Graag zoekt de regio met provincie en het Rijk naar mogelijkheden om extra ruimte te creëren waar huidige landelijke en Europese (natuur)regelgeving beperkend is, of te accepteren dat de bijdrage van de regio aan het behalen van de provinciale en nationale klimaatdoelen voor wat betreft de opwekking van hernieuwbare elektriciteit, zeer beperkt blijft.

Dit dilemma is verwoord in de RES 1.0 Noord-Veluwe.

Naar aanleiding van besluit 3.6:
De afspraken die regionaal worden gemaakt in de RES 1.0 moeten worden verankerd in het lokale en provinciale ruimtelijk beleid. Daarmee worden de kaders geschapen waarbinnen ontwikkelingen voor energieprojecten kunnen plaatsvinden. Bij het concretiseren van de regionale afspraken op lokaal- of gebiedsniveau is het van belang om de belanghebbenden tijdig en goed te betrekken.

In de RES 1.0 wordt hier nadrukkelijk op ingegaan.

Naar aanleiding van besluit 3.7:
De energietransitie vereist zorgvuldige afwegingen. Zo lang opslag en conversie van opgewekte elektriciteit nog in de kinderschoenen staan, zullen energieprojecten zoals wind- en zonne-energie aangesloten moeten worden op het elektriciteitsnet. Dat vergt flinke investeringen die met maatschappelijk geld betaald moeten worden. Haalbaarheid en betaalbaarheid van deze projecten is belangrijk.
Om dit te organiseren is gebiedsgerichte uitwerking nodig, waarbij de netbeheerder tijdig wordt betrokken. Zo kunnen investeringen op het juiste moment in het juiste gebied plaatsvinden en wordt de energietransitie beter te plannen.
Ook voor burgers heeft de energietransitie financiële gevolgen. Vastgoedeigenaren (woningen, bedrijfspanden en maatschappelijk vastgoed) moeten investeren om aardgasvrij te kunnen worden. Ook hier geldt dat de kosten en baten zich goed tot elkaar moeten verhouden.

Naar aanleiding van besluit 3.8:
Een deel van de regio is gecharmeerd van het idee om een ‘windsnelweg’ langs de A28 en het spoor te realiseren. Deze corridor ligt in Natura2000-gebied en is laagvliegroute voor Defensie. Daardoor is het niet realistisch om voor 2030 in dit gebied windmolens te realiseren. Dit inzicht was al vroeg in het RES-traject ontstaan en daarom is dit gebied tijdens het RES-traject niet verder onderzocht. Er is toen voor gekozen om op zoek te gaan naar andere zoekgebieden voor windenergie. Die zijn opgenomen in de RES 1.0.

Bij de beantwoording van 3.5 (hierboven) is benoemd dat de regio zich voor een groot dilemma ziet geplaatst. Wil de regio een grotere bijdrage leveren aan de nationale klimaatdoelen, dan richten de blikken zich op de corridor A28.

In de RES 1.0 is daarom expliciet opgenomen dat de regio in gesprek wil met provincie en Rijk om dit dilemma te bespreken.

Gemeente Oldebroek

Raadsstandpunt

Gemeente Oldebroek

Raadhuisplein 1
8096 CP Oldebroek

www.oldebroek.nl
gemeente@oldebroek.nl
0525 63 82 00

Aan de projectorganisatie RES Noord-Veluwe
t.a.v. de heer M. Brongers, procesregisseur
per e-mail: marnix.brongers@overmorgen.nl

Uw brief/kenmerk	Ons kenmerk	Inlichtingen	Bijlage(n)
	1017906	J. Tabak	-

Onderwerp

Reactie raad Oldebroek
op inhoudelijke richting RES 1.0

Datum

29 maart 2021

Geachte heer Brongers,

De gemeenteraad van Oldebroek heeft van u het document '*Inhoudelijke richting voor het regionale verhaal van de RES 1.0 Noord-Veluwe*' met bijbehorende stukken ontvangen. Dit document dient als basis voor de nog vast te stellen Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 Noord-Veluwe, met daarin het regionale bod voor opwekking van duurzame energie. In uw aanbiedingsbrief van 9 februari jl. noemt u, dat de gemeenteraad tot 1 april gelegenheid heeft om schriftelijk te reageren.

Dat doen wij met deze brief. Hierin leest u – samengevat – het resultaat van de meningsvorming in de openbare vergadering van de raadscommissie Ruimtegebruik & Leefomgeving van 18 maart 2021 en dat wat wij u daaruit willen meegeven voor de definitieve versie van de RES 1.0. Ook indicaties van afwijkende standpunten worden genoemd. Omdat het in een samenvattende brief als deze niet mogelijk is om elke opvatting en nuance van de fracties weer te geven en te duiden, is daarvoor het verslag van de commissievergadering bijgevoegd.

Wij beginnen inhoudelijk met de constatering dat u goed hebt geluisterd naar de reactie van de gemeenteraad van Oldebroek op de concept RES. Het amendement en de motie uit de raadsvergadering van 9 juli 2020 hebben tot ons genoegen een goede uitwerking gehad in de nu voorliggende stukken.

Een algemene kanttekening die wij willen maken bij de RES is, dat ook in de RES niet vergeten moet worden naar het in vizier houden van toekomstige technologische ontwikkelingen, die op termijn mogelijk een beter alternatief zijn dan de huidige aanpak door middel van met name wind- en zonne-energie.

Verzenddatum: 30 MAART 2021

Het kompas van de RES 1.0
Voor de hoofdrichting van de RES 1.0 gaat onze voorkeur uit naar de opwekking van zonne-energie, met de sterke focus op toepassing daarvan op daken van gebouwen, inclusief die van woningen. Veldopstellingen met zonnepanelen kunnen aanvullend zijn, mits er sprake is van een goede en afgewogen landschappelijke inpassing.

Onderzoeksgebied windenergie Hattemerbroek
De fracties zijn van mening dat het onderzoeksgebied voor windturbines gerekend vanaf het verkeersknooppunt Hattemerbroek, zich niet moet uitstrekken naar de dorpskern van Hattemerbroek. Het heeft de voorkeur om het onderzoeksgebied samen met de gemeenten Hattem en Kampen integraal te bezien als een (boven)regionaal projectgebied langs de lijn van bestaande infrastructuur van weg (N50) en spoorlijn. De VVD is kritisch over een dergelijk onderzoek, mede omdat niet helder is in hoeverre bij een positieve uitkomst de raad daaraan in de toekomst gebonden is.
Alle fracties zijn overigens voorstander van onderzoek naar de opties voor op termijn van plaatsen van windturbines langs rijksweg A28.

Landgoederenzone als zoekgebied voor zonne-energie
Vijf van de zes fracties stemmen in met de landgoederenzone als zoekgebied voor zonne-energie. Een goede landschappelijke inpassing van veldopstellingen is daarbij een sleutelvoorwaarde, dus maatwerk. Het mag bijvoorbeeld niet tot verrommeling van het landschap leiden en het herstel van kleinschalige landschappen niet in de weg staan. De ABO-fractie onderschrijft dit zoekgebied niet met het oog op de landschappelijke kwaliteit van de landgoederenzone en het behoud van het authentieke karakter daarvan.
De fracties van SGP, ABO en VVD vinden het combineren van duurzaamheidsinitiatieven met opgaven uit de landbouwtransitie voorbarig en op dit moment niet wenselijk in het kader van de RES.

Wij verzoeken u onze opvattingen te verwerken in de definitief vast te stellen RES 1.0.

Met vriendelijke groet,
Namens de raadscommissie Ruimtegebruik & Leefomgeving,

, E.J. Ruitenberg, voorzitter.

, J. Tabak, griffier.

Beantwoording

Naar aanleiding van uw oproep ruimte te houden voor innovatie:

- Ontwikkelingen gaan snel. Zoals u terecht aangeeft kunnen toekomstige technologische ontwikkelingen op termijn mogelijk een beter alternatief zijn dan de huidige aanpak door middel van met name wind- en zonne-energie. Wij willen daaraan toevoegen dat ook op het gebied van wind- en zonne-energie ontwikkelingen snel gaan. Zonnepanelen zullen in de toekomst meer opwekken dan de huidige panelen. Windmolens worden ook steeds beter, waarbij ook technologische ontwikkelingen kunnen ontstaan waardoor impact op bijvoorbeeld vogels kan afnemen.
- In de systematiek van de RES is opgenomen dat elke twee jaar de RES herijkt moet worden. Dit is gedaan juist om mee te kunnen bewegen met de nieuwste inzichten. In de RES 1.0 lag de focus op bewezen technieken wind en zon. Of dit zo blijft in RES 2.0 en verder, is niet te zeggen. Als nieuwe technieken zich snel bewijzen, kunnen deze wellicht ook worden meegenomen.

Naar aanleiding van het kompas van de RES 1.0:

- In de RES 1.0 is getracht een goede balans te vinden tussen wind- en zonne-energie. Dat is namelijk erg belangrijk om de maatschappelijke kosten van de energietransitie binnen de perken te houden (criterium systeemefficiëntie). Gezien de complexiteit rondom windenergie in de regio zal ook zonne-energie belangrijk blijven.
- De regio hanteert de zonneladder als uitgangspunt. Dit betekent dat de voorkeur wordt gegeven aan zon op dak boven zon op land. Bij zon op land (bouwsteen zon in combinatie met gebiedsopgaven) moet er altijd sprake zijn van een goede en afgewogen landschappelijke inpassing.

Naar aanleiding van windenergie Hattemerbroek:

- De positie van uw raad is tegengesteld aan het standpunt van de raad van Hattem. De kritische positie van de VVD-fractie is in lijn met de positie van de Hattemse raad.
- Deze tegengestelde standpunten leiden tot een dilemma dat niet opgelost kan worden voor vaststelling van de RES 1.0. Daarom is in de RES 1.0 de volgende passage opgenomen:

  In het traject richting RES 1.0 is gekeken of het zoekgebied knooppunt Hattemerbroek ook opgenomen kon worden als onderzoeksgebied. Aangezien op dit moment de gemeenteraden van Oldebroek en Hattem niet inhoudelijk op dezelfde lijn zitten, is dit zoekgebied niet opgenomen als onderzoeksgebied.
  Na vaststelling van de RES 1.0 Noord-Veluwe gaan gemeenten Hattem, Oldebroek en Kampen en de regio's Noord-Veluwe en West-Overijssel met elkaar in gesprek over de corridor N50 vanaf het knooppunt Hattemerbroek richting Kampen.
  Gezien de nabijheid van het dorp Hattemerbroek ligt het voor de hand om nadrukkelijk te kijken naar mogelijkheden in westelijke richting (N50 richting Kampen en het spoor). Bij eventuele uitbreiding richting Kampen moet ook rekening worden gehouden met het weidevogelgebied van Overijssel in de IJsseldelta.
  In het onderzoek moet vanuit ruimtelijke kwaliteit rekening worden gehouden met een uniforme uitstraling (opstellingsvorm, type en hoogte).
  De gemeenten kijken samen en afzonderlijk naar draagvlak onder de inwoners en samenwerking met energiecoöperaties. Daarnaast gaat de komende jaren gaat ecologisch onderzoek uitgevoerd worden naar de aanwezigheid van de wespendief en andere soorten. Uit het onderzoek 'Wind op en rondom de Veluwe' weten we dat het wenselijk is om windturbines zo ver mogelijk van het kerngebied van de Veluwe te plaatsen (als het überhaupt kan).

- In de RES 1.0 wordt stilgestaan bij het idee om windmolens in het bos langs de A28 te plaatsen:

  Sommigen zien het gebied in het bos langs de A28 en het spoor als voorkeurslocatie voor windenergie. Dit gebied ligt in het kerngebied van de Veluwe (+1 km). In de rapportage 'Windenergie op en rondom de Veluwe' (A&W rapport 20-140) wordt geconcludeerd dat windturbines in het kerngebied van de Veluwe + 1km juridisch niet haalbaar zijn. Vanwege de huidige natuurwetgeving ontstaat er een dilemma: Als onverkort wordt vastgehouden aan de huidige toepassing van de Natura2000-wetgeving, dan kunnen enkele Noord-Veluwse gemeenten

niet/nauwelijks een bijdrage leveren aan provinciale en landelijke doelstellingen voor het opwekken van hernieuwbare elektriciteit. Binnen de context van de Noord-Veluwe, met zo'n groot aandeel beschermde natuur, gaat dat dan echt niet lukken. Het oplossen van dit dilemma, vraagt om het vinden van een balans. De regio Noord-Veluwe, kan dit niet alleen. Graag zoekt de regio met provincie en het Rijk naar mogelijkheden om extra ruimte te creëren waar huidige landelijke en Europese (natuur)regelgeving beperkend is, of te accepteren dat de bijdrage van de regio aan het behalen van de provinciale en nationale klimaatdoelen voor wat betreft de opwekking van hernieuwbare elektriciteit, zeer beperkt blijft.

Naar aanleiding van landgoederenzone als zoekgebied voor zonne-energie:

- In de RES is de bouwsteen zon op land in combinatie met gebiedsopgaven benoemd. Deze bouwsteen kan, mits zorgvuldig landschappelijk ingepast en met maatwerk per locatie, ingezet worden.
- In de vastgestelde Bestuurlijke Startnotitie is opgenomen dat andere maatschappelijke opgaven bij de analyse in het RES-traject ogenschouw genomen zouden worden. Juist, omdat we weten dat die opgaven (zoals de landbouwtransitie) om aandacht vragen en energietransitie mogelijkerwijs een (deel) van (een) oplossing zou kunnen zijn. Door het gebied en de maatschappelijke opgaven centraal te stellen, kan vastgesteld worden of, en zo ja hoe, energieopwekking een plaats kan krijgen in het betreffende gebied.

Reactie fractie Algemeen Belang Oldebroek (ABO)

Brief bestemd voor de RES organisatie Noord-Oost Veluwe,

Aanvullend op de brief namens de raad van de gemeente Oldebroek als reactie voor het concept RES 1.0 wil de fractie van Algemeen Belang Oldebroek als volgt reageren.

1. De uitwerking van het klimaatakkoord zal bij ongewijzigd beleid een grote impact hebben op de onze samenleving. De transitie zal zowel op een grootschalige wijze ingrijpen op het Nederlandse landschap (wat van ons allemaal is) en in directe zin heel dichtbij nl. maatregelen aan onze eigen- dan wel huurwoning. Bij het ondertekenen van het klimaatakkoord was die strekking niet in beeld: het was een ver van ons bed show met klimaattafels, politici, bestuurders, beleidsmakers en andere stakeholders. De effecten voor de portemonnee van huiseigenaren en huurders was bij het ondertekenen nauwelijks doorgerekend.
   Die consequenties zijn pas later inzichtelijk geworden. Evenals het besef dat honderden windturbines en honderden hectares aan zonnevelden de skyline van ons vlakke vaderland ernstig zouden aantasten. Een ingreep op een schaalniveau wat in onze historie nog niet eerder is vertoond. Die impact begint nu door te dringen.
   De bevolking krijgt keuzes voorgeschoteld die qua gevolgen op het oog niet tot weinig verschillen: wind en zon in wisselende samenstellingen. De gevolgen van Corona hebben remmend gewerkt op het op een laagdrempelige manier delen en uitleggen van de beschikbare informatie, en de bevolking echt te betrekken bij de te maken keuzes. Ondanks de enquêtes en inspraakmomenten die de projectorganisatie heeft uitgezet.
   Dat Brenninkmeijer daarom pleit voor een zo breed mogelijk participatietraject is daarom van wezenlijk belang. Het zou de projectorganisatie sieren wanneer – door de beperkingen van Corona – wordt erkend dat een inhaalslag noodzakelijk is om draagvlak te verkrijgen voor de energie-transitie. Dat betekent meegaan met het idee van burgerfora op gemeentelijke schaal om recht te doen aan echte burgerparticipatie.

2. Het onderdeel zon op kleinschalige landschappen en landbouwgronden is in de geschiktheidsbeoordeling samengevoegd. ABO vindt dat die samenvoeging geen recht doet aan de eigenheid van die landschappen. Het gebied tussen het Veluwe massief en de Zuiderzeestraatweg bevat qua landschap de kroonjuwelen van onze gemeente. Het is een coulissen landschap, afwisselend met open enken gelegen tussen houtwallen, kleine bosgebieden en omliggende begroeiing. Het gebied tussen de Zuiderzeestraatweg en het Randmeer betreft het open veenweide gebied, dat zowel qua bodem opbouw als landschap anders is en minder afwisselend.
   In het coulisselandschap liggen aaneengeregen de cultuur-historisch interessante landgoederen, in de meeste gevallen ontsloten op de Zuiderzeestraatweg. Een gebied waar zich – sprekend over het grondgebied van de gemeente Oldebroek - ook het recreatiepark Landal bevindt. Waar zich - volgens de rapportage - de gave enken bevinden. En waar zich de Klompenpaden en fietsroutes bevinden. Daar op kleinere schaal (1 a 2 ha) zonnevelden toepassen onder het mom van landschapsherstel, zorgt voor verrommeling en grote aantasting van de landschappelijke waarde. Landschapsherstel is niet te combineren met zonneparken. Het is een contradictio in terminis. Daar komt bij dat om het rendabel te maken (systeem efficiëntie) er dan meerdere zonneparken nodig zijn om tot enig volume te komen. Dat betekent wat ABO betreft, het schrappen van dat ambitie- cq zoekgebied. Het verbaast niet dat landgoed eigenaren zich een voorstander tonen van de toepassing van zonnevelden om qua exploitatie opbrengsten te genereren. Daarin meegaan betekent qua aantrekkelijkheid van onze gemeente dat het kind met het badwater wordt weggegooid. Overigens wordt n.b. in de rapportage vermeld dat op de mogelijkheid van zonnevelden in deze kleinschalige landschappen door de respondenten negatief wordt geoordeeld.

3. Daar waar sprake is van een ambitiegebied en een zoekgebied zijn wij van mening dat er geen getalsmatige schattingen gemaakt moeten worden. Als je iets gaat onderzoeken moet je niet op voorhand in concrete getallen aangegeven wat je eventueel verwacht als uitkomst.
   Dan wordt de schijn wel erg gewekt dat je toewerkt naar een gewenste uitkomst.

4. We houden onverkort vast aan de eerdere zienswijze zoals door de raad meegegeven aan het RES team, om ook andere alternatieve energiebronnen te betrekken in de RES opgave. Voor 2050 is het zeker dat er zich alternatieven zullen aandienen, naast de toepassing van kernenergie. Denkbaar is scenario's op te nemen die uitgaan van een

minder percentage zon en wind energie door bijvoorbeeld uit te gaan dat 50% energie op een alternatieve manier wordt opgewekt.

5. Wat ontbreekt in de stukken is een verkenning op welke wijze het planologisch juridisch kader bij de uitvoering van de projecten kan worden ingevuld. Dat heeft ook betrekking op het participatiemodel van inwoners bij de invulling van de zon en wind projecten. Elke gemeente vindt op deze manier het wiel uit. Veel winst kan worden gehaald bij het opstellen van best practices van zon en wind projecten om – daar waar dat wel kan – tot snelle realisatie over te kunnen gaan.

   Fractie ABO

Beantwoording
Naar aanleiding van punt 1: - Met het vaststellen van de RES 1.0 is de energietransitie niet klaar. Verdere concretisering van de eerste stappen is nodig. Ook wat betreft participatie zijn de eerste stappen gezet. Binnen de mogelijkheden die er gezien de corona-beperkingen waren, is getracht zo zorgvuldig en passend mogelijk de participatie te organiseren. Zowel op lokaal als regionaal niveau moet verder invulling gegeven worden aan het betrekken van de inwoners in de regio. - Zoals terecht wordt gemeld zal de (red: energie) transitie op een grootschalige wijze ingrijpen op het Nederlandse landschap (wat van ons allemaal is. In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is opgenomen dat de Veluwe een gebied is van nationaal belang. Daar waar het gaat om bijvoorbeeld windmolens in Natura2000-gebied van de Veluwe, kunnen vragen worden gesteld bij hoe passend het is om een lokaal burgerplatform daarover een uitspraak te laten doen. Wanneer het gaat over gebieden die over verschillende gemeentegrenzen heen gaat, kan dezelfde vraag worden gesteld. Met andere woorden: Juist daarom is het van groot belang om participatie (al dan niet in de vorm van een burgerforum) op het/de juiste niveau(s) te organiseren. **Naar aanleiding van punt 2:** - Toepassing van de bouwsteen zon op land in combinatie met gebiedsopgaven moet altijd maatwerk zijn. Maatwerk is altijd nodig, of het nou in kleinschalig landschap of op andere landbouwgronden gebeurt. - Het open veenweidegebied in de gemeente Oldebroek is mede vanwege de openheid van dit gebied en de kwaliteit als weidevogelgebied, niet opgenomen als zoekgebied in de RES 1.0. - De zorg over inpassing van zonnevelden in de landgoederenzone wordt gedeeld. Uit analyses met onder andere (landschaps-) en natuurprofessionals blijkt dat er wel degelijk mogelijkheden bestaan om via kleinschalige zonnevelden (1 a 2 ha) een kwaliteitsslag te maken in het gebied en ook andere maatschappelijke opgaven te adresseren. Ook zonder dat er verrommeling plaatsvindt en grote aantasting van de landschappelijke waarde. De stelling dat landschapsherstel niet is te combineren met zonneparken delen wij dan ook niet. Wel delen wij de zorg dat inpassing van kleinschalige zonneparken bijzonder zorgvuldig moet worden gedaan via een gebiedsproces met belanghebbenden. **Naar aanleiding van punt 3:** - In onderzoeksgebieden nemen we inderdaad geen voorschot op een mogelijke hoeveelheid op te wekken energie. In het ambitiedeel van het RES-bod doen we dat wel. **Naar aanleiding van punt 4:** - In de vastgestelde Bestuurlijke Startnotitie is opgenomen dat in de RES conform opdracht vanuit het Klimaatakkoord gekeken wordt naar bewezen technieken zon en wind. Voor warmte is een scala aan warmteoplossingen onderzocht. - In de systematiek van de RES is opgenomen dat elke twee jaar de RES herijkt moet worden. Dit is gedaan juist om mee te kunnen bewegen met de nieuwste inzichten. In de RES 1.0 lag de focus op bewezen technieken wind en zon. Of dit zo blijft in RES 2.0 en verder, is niet te zeggen. Als nieuwe technieken zich snel bewijzen, kunnen deze wellicht ook worden meegenomen.

Naar aanleiding van punt 5:

- Het belang van participatie en draagvlak dat de ABO ziet, wordt breed gedeeld in de regio Noord-Veluwe. Regionale afstemming tussen lokale overheden kan voorkomen dat elke gemeente het wiel uitvindt. De regio werkt samen aan de hand van de Regionale Samenwerkingsagenda CO2-reductie | Energietransitie. Een deel van de uitwerking van de RES kan daar onderdeel van gaan uitmaken.
- Na vaststelling van de RES 1.0 moeten de regionale afspraken uit de RES worden verankerd in lokaal beleid. Daarin kan op lokaal niveau worden aangegeven aan welke criteria projecten moeten voldoen om in aanmerking te komen voor een vergunning. Proces- en financiële participatie kunnen onderdeel zijn van dit beleid.
- In de regio Noord-Veluwe wordt het streven van 50% lokaal eigenaarschap overigens van harte ondersteund, evenals zorgvuldige participatie met de omwonenden en andere belanghebbenden in concrete projecten/initiatieven. In de RES 1.0 staat beschreven hoe invulling gegeven kan worden aan 50% lokaal eigenaarschap en wordt er gepleit voor gebiedsgerichte aanpakken om zoekgebieden verder te concretiseren.

Reactie fractie VVD

Brief toegevoegd aan schrijven van raadscommissie Ruimtegebruik en Leefomgeving n.a.v. reactie op Concept RES 1.0 Noord Veluwe.

Geachte heer Brongers,

Zoals aangekondigd stuurt de fractie van de VVD u een aparte toelichting waarin wij ons standpunt met betrekking tot de concept RES 1.0 uiteen zetten.

Wij danken u voor de uitgebreide beantwoording in de diverse sessies die zijn gehouden m.b.t. het tot stand komen van het concept RES 1.0

De VVD fractie is zeker van mening dat de hoofdrichting waar het rapport op aan stuurt, een alternatief voor de huidige wijze van energie opwekking, ook door ons wordt gedeeld. Echter, over de oplossingsrichting verschillen wij van mening.

Op dit moment wordt er een windopstelling bij Hattemerbroek gerealiseerd, bestaande uit 4 windmolens. Deze zijn beeldbepalend in de omgeving en de gevolgen zijn groot voor de inwoners. De opbrengst echter is, in het licht van de totale opgave, niet bijzonder groot.

Van enige gerealiseerde projecten met zonnepanelen is op dit moment nog geen sprake.

Wel neemt het gebruik van zonnepanelen op daken toe, en wordt in het rapport als positief ervaren. Het aantal meters is relatief groot, maar beslaat pas 20% op het totaal. Naar onze mening zijn dit de makkelijke meters, laaghangend fruit, om zo te zeggen.

De focus van RES 1.0 ligt op zon en dak, en zelfs op dit moment geen extra windmolens, en er worden geen zoekgebieden voor windmolens opgenomen. Echter, het gebied knooppunt Hattemerbroeks noemt u wel als onderzoeksgebied. U noemt dat, omdat er wel potentie is voor meer windmolens. Dit onderzoek is gericht op mogelijke schade voor beschermde diersoorten, met name de wespendief.

Onze zorg is dan ook dat, als het onderzoek weinig tot geen schade oplevert voor plant of dier, de weg vrij is voor uitbreiding van molens na 2030.

Dit met name omdat er, gezien de beperkte mogelijkheden, daarna een bovenregionale afweging moet worden gemaakt, en de Provincie Gelderland hierin een belangrijke regisseursrol heeft. De rol van de gemeenteraad van Oldebroek zal dan, naar onze mening, beperkt blijken. Daarnaast ziet u mogelijkheden voor de aanleg van zonnevelden in de omgeving van deze locatie, waarbij gebruik van landbouwgrond onvermijdelijk is.

Bijzonder is dat u in het rapport over de afhankelijkheid van zon en afwezigheid van wind, in zijn geheel geen uitspraak doet.

De VVD is van mening dat, mede gelet op de levensduur van mogelijk extra windmolens, dit concept RES 1.0 geen oplossing is en een onevenredige belasting is voor de inwoners en bezoekers van deze omgeving. Ook inzet van goed landbouwgronden om zonnevelden te realiseren is voor de VVD geen optie.

Tevens zijn wij van mening dat er veel meer inzet moet worden gedaan op onderzoek naar energiebronnen als kernenergie, waarbij de belasting voor de omgeving minder zal zijn, en de opbrengst vele malen groter. Ook evt. afwezigheid van zon of windstille perioden spelen dan geen rol.

De doelstelling van gemeente Oldebroek, klimaatneutraal in 2050, zou alleen bereikt kunnen worden met 35% energiebesparing, 21 windmolens, 25 ha zonnepanelen, alle daken vol met panelen, en inzet van een biovergister (andere verhouding is mogelijk). De VVD ziet duidelijk andere oplossingsrichtingen, met name inzet kernenergie.

De VVD is van mening dat klimaatneutraal in 2050 op de voorgestelde wijze in RES 1.0 niet mogelijk, danwel acceptabel is voor onze inwoners.

Wij willen u de suggestie mee geven helder te maken wat de gevolgen (kunnen) zijn, als het genoemde onderzoek geen belemmeringen oplevert en Prov. bestuursdwang kan betekenen. Tevens aan te geven wat de realistische ontwikkel en uitvoeringstijd is om een alternatief als kernenergie uit te voeren. (GS van Brabant noemt 10 jaar.)

Tot zover de toelichting van de VVD fractie op de reactie van de commissie R&L gemeente Oldebroek.

Met hartelijke groet,

H.G.P. Kemp

VVD fractie Oldebroek

Beantwoording
Naar aanleiding van gebruik zonnepanelen op dak: - In de benchmark 'zon op grote daken' staat gemeld dat in de gemeente Oldebroek meer dan 20% van de grote daken is benut voor zonne-energie. Er staat niet vermeld hoeveel procent van het dakoppervlak is benut. Het benutten van grote daken voor zonne-energie is gewenst en de voorkeurslocatie in de RES 1.0. Een gebiedsgerichte aanpak is gewenst om te zorgen dat de projecten voor zonne-energie ook daadwerkelijk aangesloten kunnen worden op het energienet. **Naar aanleiding van de zorg omtrent het onderzoeksgebied Hattemerbroek:** - Graag verwijzen we naar onze beantwoording op de raadsreactie hierboven. **Naar aanleiding van afhankelijkheid zon en wind:** - In het Nederlandse energiesysteem van de toekomst wordt het aandeel weersafhankelijke technieken (zon en wind) groter. Dit kan op termijn leiden tot situaties waarbij er over- (meer aanbod dan vraag) en onderproductie is (meer vraag dan aanbod). Het Nederlandse energiesysteem is onderdeel van het Europese energiesysteem. Ook nu al halen we op momenten energie uit het buitenland, terwijl we op andere momenten energie leveren aan het buitenland. In de toekomst zal ook opslag en conversie van energie aan belang winnen. **Naar aanleiding van alternatieve technieken zoals kernenergie:** - In de vastgestelde Bestuurlijke Startnotitie is opgenomen dat in de RES conform opdracht vanuit het Klimaatakkoord gekeken wordt naar bewezen technieken zon en wind. Voor warmte is een scala aan warmteoplossingen onderzocht. Kernenergie is geen optie voor de regio. Besluiten over kernenergie worden op nationaal niveau genomen. In het Klimaatakkoord is opgenomen dat kernenergie eventueel na 2030 in beeld kan komen. Kernenergie kan geen bijdrage leveren aan het halen van de 2030-klimaatdoelstellingen, omdat de bouw van kerncentrales langer duurt dan de periode tot 2030.

Gemeente Putten

Raadsstandpunt (verslag commissievergadering)

Samenwerken aan RES 1.0 Noord-Veluwe

Toelichting: Sinds het voorjaar van 2019 werkt de regio Noord-Veluwe aan de Regionale Energiestrategie (RES). Uiterlijk 1 juli 2021 moet de RES 1.0 worden ingediend bij het Nationaal Programma RES. Ter voorbereiding hierop is een 'Inhoudelijke richting voor het regionaal verhaal van de RES 1.0 Noord-Veluwe' opgesteld.
De commissie wordt gevraagd vóór 1 april 2021 een reactie te geven aan de hand van de volgende vragen:

- Herkent u de stappen die we hebben gezet om te komen tot deze richting voor het regionale verhaal RES 1.0?
- Kunt u zich in deze richting vinden?
- Zo niet, welke suggesties wilt u ons meegeven, zodat wij de RES 1.0 kunnen aanscherpen?

De heer Bakker spreekt in namens de Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten. Hij geeft aan zeer tevreden te zijn over de gevoerde procedure op de Noord-Veluwe. Hij wil graag 2 suggesties meegeven:

1. Geen grootschalige opwek toe te staan in beschermde natuurgebieden (Gelders Natuurnetwerk en Natura2000).
2. Als randvoorwaarde opnemen dat de natuurkwaliteit beschermd moet worden zodra grootschalige opwek wordt toegestaan.

Voor Putten noemt hij het zoekgebied voor windturbines langs de A28 en de verkenning Wind op en rond de Veluwe (effecten voor de wespendief). In principe is windenergie langs infrastructurele werken akkoord, maar deze locatie ligt dicht bij Natura2000 gebied. Elke windturbine is een risico; daarom is hij voorstander om binnen de 8-km zone geen windturbines te plaatsen. Op de vraag of het plaatsen van zonnevelden op landbouwgronden de biodiversiteit schaadt, geeft de heer Bakker aan dat dat afhankelijk is waar de zonnevelden geplaatst worden.

De heer Van de Koot (CDA), mevrouw Van Dam (Gemeentebelangen), de heer Van den Brink (SGP), de heer Luitjes (Wij Putten) en de heer Van den Heuvel (ChristenUnie) reageren op het notitie en de daarin gestelde vragen.

Herkent u de stappen die we hebben gezet om te komen tot deze richting voor het regionale verhaal RES 1.0 en kunt u zich in deze richting vinden?

CDA

- Veel werk verzet in de afgelopen 1,5 tot 2 jaar; compliment aan alle betrokkenen.
- Teleurstellend dat de ontwikkeling van windenergie langs de A28 op de lange baan worden geschoven (of zelfs definitief uit zicht is).
- Processtappen zijn helder en logisch: de 3 varianten uit de conceptversie zijn samengebracht in een definitieve 1.0 versie.
- CDA kan zich vinden in de verdeling 'Reëel deel', 'Ambitiedeel' en 'Onderzoeksdeel'.

Gemeentebelangen

- Verheugd dat het voorlopige aanbod van alle RES-sen (52,5 TWh) ver boven de landelijke doelstelling uitkomt.
- Windturbines langs de A28 zijn nu niet te realiseren (blijft een ambitie); dat heeft een behoorlijke impact voor Putten voor het halen van de doelstellingen.
- Volledig eens met zon op daken; daar is nog veel winst te behalen. Zonneladder leidt waarschijnlijk tot betere benutting van daken.
- Veel respondenten geven aan zorgen te hebben over zonnevelden op land vanwege aantasting landschap, natuur en recreatiegebieden. Gemeentebelangen is van mening dat we zuinig moeten omgaan met het landschap en landbouwgrond.
- We herkennen het proces, maar dat is wel onder tijdsdruk gevraagd.
- Er is veel werk verzet met als resultaat goed onderbouwde documenten met daarin alle hoofdingrediënten. Toch zijn er nog veel aannames en onzekerheden. Daarom is het lastig om aan te geven of de fractie zich in de richting kan vinden: wat is de exacte impact en in hoeverre staat de raad van Putten zelf aan het roer.

SGP
- De fractie heeft in het verleden aangegeven meer dan 30% van de daken voor zonne-energie (uitgangspunt) te willen benutten ten gunste van zon op land. Daarnaast wil de fractie het meekoppelen met de stikstofproblematiek/sanering agrarische bedrijven (uitgangspunt 7) eruit hebben. De fractie kan niet terugvinden of hier iets mee is gedaan en wit dit graag alsnog aangepast zien.
- De motie dorpsmolens is overgenomen, maar het is de fractie niet duidelijk hoe de motie 'Opwekken zonne-energie met beleid' (unaniem aangenomen door de raad van Putten) in het proces is meegenomen.
- Complimenten voor het vele werk dat is verzet. Ook voor wat betreft de burgerparticipatie, ondanks de beperkingen in verband met corona.

Wij Putten
- De fractie is van mening dat er een best positief stuk over de RES Noord-Veluwe voorligt. Maar het is een dynamisch proces dat iedere 2 jaar geactualiseerd moet worden.
- RES gaat uit van wind en zon: voor Putten gaat dit om 7 windturbines (grotendeels op grondgebied van Ermelo) en zon (vooral op daken en maximaal 20 ha. op land). Putten komt met de pilots Grootschalige Energie Opwek al in de buurt van die 20 ha.
- We moeten invulling geven aan de taakstellingen die we van het rijk krijgen. We zien daarom uit naar wat er in het regeerakkoord van het nieuwe kabinet komt te staan over de klimaatambities.
- Putten heeft raadsbreed de doelstelling geformuleerd om in 2050 klimaatneutraal te zijn, maar die ambitie kan niet alleen met de huidige technologie van wind en zon worden gerealiseerd.

ChristenUnie
- De fractie kan zich in hoofdlijnen vinden in de RES en ziet dat er naar de gemeenteraden is geluisterd.
- De fractie heeft moeite met de wijze waarop de provincie een streep door windenergie heeft gehaald.
- De fractie heeft primair liever geen zon op landbouwgronden, maar zegt niet pertinent nee.
- Regionaal zijn er tegengestelde belangen, maar er is wel een gezamenlijke doel. Het is belangrijk om te kiezen uit de minst slechte keuzes: wat kan waar.

Welke suggesties wilt u ons meegeven, zodat wij de RES 1.0 kunnen aanscherpen?

CDA
- Het is niet duidelijk wat op het grondgebied van Putten als reëel is aangemerkt en wat als ambitie. Wat is bijvoorbeeld de status van de 3 plannen voor zonnevelden (Diermen, Cleenhorsterweg, Keizerswoert) in Putten.
- De plankaart is/lijkt op een aantal onderdelen niet nauwkeurig/volledig. Het linksonder in geel gemarkeerde is het gebied in Diermen waar 9-11 ha zonneveld is bedacht en waarvoor breed draagvlak bestaat. De bouwsteen Nuldernauwkust is daarentegen veel groter getekend dan het plangebied in werkelijkheid is.
- Zon op daken. door de bank genomen wordt 30% geteld als reëel realiseerbaar. Heel veel stakeholders geven aan dat dit aspect hoog scoort op draagvlak, etc. Er zou veel meer inspanning moeten worden gedaan om juist dat percentage zon op dak te verhogen. Wat op het dak ligt, hoeft niet op landbouwgrond.

Gemeentebelangen
- Breng aansluitmogelijkheden met andere thema's en transities in kaart. Het verdient nadere aandacht van regio's en partners om te zien of de goede voorbeelden tot meer toepassingen kunnen leiden. Er wordt veel ingezet op wind en zon, maar er zijn ook andere opties.
- Er zijn definitieverschillen en soms tegenstrijdigheden in de interpretatie en toepassing ervan. Ook worden de principes vaak alleen benoemd zonder aan te geven wat er precies mee gedaan wordt, of waar de meerwaarde voor de regio zit. Wanneer telt iets mee en hoe wordt gerekend.
- Afstemming met buurgemeenten en verschillende regio's is belangrijk. Wat spreker betreft zijn we nog te weinig regionaal met elkaar in gesprek geweest en wordt dat naar een hoger niveau getild.
- Wat gaan we doen als we in de knel komen met de ambitie? We moeten vooruitdenken.
- Ga pro-actief te werk over afspraken met de netbeheerder Alliander. Afspraken over prioritering bij het aansluiten van nieuwe projecten, exacte eisen aan het netwerk en welke kosten moeten nog worden gemaakt. Het is belangrijk op de hoogte te blijven van mogelijkheden en belemmeringen. Het gaat hier om maatschappelijk geld, dus er moet een

zorgvuldige afweging worden gemaakt. De bouw van een nieuw onderstation kost 5 tot 7 jaar. Belangrijk om projecten af te stemmen op de netwerkcapaciteit.
- Een aandachtspunt is de verankering in het ruimtelijk juridische kader. De instrumenten van de ruimtelijke ordening (omgevingsvisies, omgevingsplannen) vormen het kader waarbinnen de plannen van de regio's vanaf 2022 verankerd moeten gaan worden.
- Blijf alert op burgerparticipatie, inclusief participatie in eigendom en lokaal eigenaarschap. De fractie verwijst hierbij ook naar een motie in de Tweede Kamer om inwoners vooraan te laten meedenken (Burgerforum). Ook samenwerking met LTO ziet de fractie als een kans.
- Zet ook in op besparing en onderzoek: "wat we niet gebruiken, hoeven we ook niet op te wekken".
- We zijn deels afhankelijk van subsidies (SDE). Verzoek om pro-actief te oriënteren wat hierbij mogelijk is.

SGP
- Grootste pijnpunt voor de SGP is bouwsteen 6 (Zon gekoppeld aan landbouwtransitie). Bij de concept RES heeft SGP uitdrukkelijk verzocht dit zoekgebied/deze bouwsteen eruit te halen. Dit is niet gebeurt en daarom brengt de SGP dit opnieuw in met de volgende motivaties:
  - Burgerparticipatie laat zien dat hier weinig draagvlak voor is.
  - Op de Zonneladder staat deze vorm van opwek onderaan: eerst op daken, langs infra, defensieterreinen, e.d. Als over 10 à 20 jaar blijkt dat dit onvoldoende is, kunnen we alsnog landbouwgrond opofferen.
  - Er is al een enorme druk op gebruik van landbouwgrond voor o.a. woningbouw, infrastructuur, natuuraanleg en kringlooplandbouw.
  - Grasland/gewassen neemt CO2 op en is nodig voor de voedselproductie.
  - In de Structuurvisie staat onder duurzaamheid: "verder is de gemeente geen voorstander van duurzaamheidsprojecten in een open landschap" en onder agrarisch: "het beleid is er op gericht om de agrarische sector voldoende ontwikkelingsmogelijkheden te bieden".
  - Er is nog weinig onderzoek gedaan naar de effecten op het bodemleven.
- De SGP stelt voor om vooral in te zetten op zon op daken en om het aantal hectares landbouwgrond voor zon terug te brengen naar 30 tot 50 ha. Eventueel kan in een later stadium het aantal ha. weer worden opgevoegd (als dat nodig blijkt te zijn).

Wij Putten
- Wij Putten wil een duurzame energievoorziening die betaalbaar, leveringszeker en veilig is, waardoor maatschappelijk draagvlak bestaan en waarbij eigenaarschap en deelnemerschap zo veel mogelijk lokaal is.
- Grotere betrokkenheid van onze inwoners is echt een must (eventueel via instrument Burgerforum).
- De provincie heeft voorlopig een dikke streep door windenergie op en rond de Veluwe gezet, wat een gevoelige klap is om onze doelstellingen te halen. Daartegenover geeft een gedeputeerde van Gelderland in een interview in Trouw aan dat regio's minder op zon en meer op windenergie moeten inzetten.
- Vruchtbare landbouwgrond is hard nodig voor de landbouw. We moeten zuinig zijn op onze bodem, zowel voor energieopwek als de landbouw zelf.
- Wij Putten is sterk voorstander van zon op daken, maar zien dat nog weinig in het buitengebied (lastig om businesscase sluitend te krijgen). Het is wachten op innovaties (goedkopere zonnepanelen en systeem om met een veel hoger rendement elektriciteit om te zetten in groene waterstof). Wij Putten wil dit maximaal stimuleren.
- Netcapaciteit tot 2030 is onvoldoende.
- Wij Putten wil inzetten op reductie van energie en besparen (isoleren).
- Wij Putten vraagt het college zelf actiever te zoeken naar geschikte locaties voor zon.
- Het kaartmateriaal geeft een te groot zoekgebied aan. De fractie mist wat er met de motie 'Opwekken zonne-energie met beleid' is gebeurd.
- Draagvlak is cruciaal. Wij Putten wil daarom lokaal eigenaarschap en deelnemerschap sterker regelen. Ook vraagt de fractie het college om de mogelijkheid van een Gemeentelijke energiecorporatie te onderzoeken.
- Participatie moet sterker georganiseerd worden. De fractie vraagt serieus te kijken naar bijvoorbeeld het instrument van burgerforum.
- De doelstelling voor 2050 is klimaatneutraal en voor 2030 49 á 55% reductie CO2. Hiervoor is niet alleen de RES van belang, maar ook de Transitievisie Warmte en de pilot Grootschalige Energie Opwek. De fractie wil graag een totaaloverzicht via een simpel instrument: waar staan we met de betrekking tot de ambities en welke vorderingen maken we. Deze informatie helpt bij het beoordelen van vervolgstappen.

ChristenUnie
- ChristenUnie roept de stuurgroep op om best practises met elkaar te delen (leren van elkaar).
- Verder wil de fractie investeren in:
  - stimuleren (besparen / volleggen van daken / opwek zonne-energie);
  - faciliteren (bijv. via duurzaamheidsleningen; is in Putten succesvol);
  - inspireren (bijv. project ZigD in Diermen).

Wethouder Koops dankt de fracties voor hun inbreng. Hij reageert op de vragen en opmerkingen. Hij zegt toe met een voorstel over burgerparticipatie (eventueel via burgerforum) terug te komen naar de commissie.

De voorzitter vat de discussie in grote lijnen samen:
- door de verkenning van de provincie staat er voorlopig een streep door windenergie, waardoor meer druk op zonnevelden komt;
- de fracties investeren het liefst in zon op dak en liever niet op landbouwgronden;
- er wordt veel belang gehecht aan draagvlak en participatie / lokaal eigenaarschap.

Beantwoording

Vraag 1:

Naar aanleiding van zorg Gemeentebelangen:
- De afspraken die regionaal worden gemaakt in de RES 1.0 moeten worden verankerd in het lokale en provinciale ruimtelijk beleid. De gemeenteraad staat aan het roer bij het verankeren van de afspraken in de omgevingsvisie, het omgevingsplan en mogelijke programma's. Ook bij het opstellen van lokaal beleid ten aanzien van grootschalige opwek staat de raad aan het roer. De afspraken in de RES richten zich op het halen van het bod uiterlijk 2030. Dit betekent dat er nog ruimte is de komende jaren om het tempo waarin projecten gerealiseerd moeten worden te bepalen en bij te sturen wanneer nodig.
- In de Bestuurlijke Startnotitie die aan het begin van het RES-traject is vastgesteld is afgesproken dat de RES zich – conform de opdracht uit het Klimaatakkoord – alleen richt op wind en zon. Deze keuze komt voor uit de noodzaak op 2030-doelen te halen en wind en zon bewezen technieken zijn die ook daadwerkelijk vóór 2030 gerealiseerd kunnen zijn. Andere technologieën zijn op dit moment nog onvoldoende bewezen. In het RES-traject richting 2.0 en verder kunnen door technologische ontwikkelingen nieuwe/alternatieve technieken beschikbaar komen. In de volgende versies van de RES is er ruimte om die technieken dan op te nemen.

Naar aanleiding van vraag SGP:
- In de RES 1.0 staat beschreven dat de zon op dak de voorkeur heeft boven zon op land. De Gelderse Zonneladder wordt als uitgangspunt gehanteerd. In de RES 1.0 wordt ervan uitgegaan dat ongeveer 30% van de grote dakoppervlakken benut kan worden voor zonnepanelen. Dit percentage kan de indruk wekken dat dit laag is, maar gezien de vele belemmeringen die bestaan bij het benutten van grote daken is dit percentage wel reëel. Binnen de huidige wet en regelgeving is het al een flinke klus om 30% te halen. Richting RES 2.0 en verder, wordt gekeken of meer van de potentie benut zou kunnen worden (nieuwe technieken kunnen daarbij mogelijkerwijs helpen).
- In de RES 1.0 is, conform de Gelderse zonneladder, de bouwsteen zon op land i.c.m. gebiedsopgaven opgenomen. Deze bouwsteen is dus niet meer dezelfde als de bouwsteen zon gekoppeld met landbouwtransitie zoals die in de concept-RES bestond. Deze bouwsteen zon i.c.m. gebiedsopgaven vraagt om gebiedsgerichte uitwerking (samenhang) en maatwerk (zorgvuldigheid). In de regio zijn situaties waarbij deze bouwsteen een bijdrage kan leveren aan het oplossen van maatschappelijke opgaven. De stikstofproblematiek en de landbouwtransitie zijn daar voorbeelden van.
- In de RES is 130 hectare zon op land opgenomen voor de regio als totaal. Focus in de regio is zon op dak. In de toelichting bij de RES wordt aangegeven wat de impact is van dit bod zou kunnen zijn voor Putten. Eventueel kan in een later stadium het aantal hectares weer worden opgevoerd (als dat nodig blijkt te zijn).
- Naar aanleiding van motie (*'Opwekken zonne-energie met beleid'*): In de RES 1.0 is de Gelderse Zonneladder opgenomen als uitgangspunt voor verdere uitwerking van de zoekgebieden. Dit betekent dat de voorkeur uitgaat

naar zon op dak. Zon op land kan wel, maar heeft niet de voorkeur. Wanneer zon op land wordt ontwikkeld, dan altijd via zorgvuldige participatie en ruimtelijk ingepast.

Naar aanleiding van opmerking ChristenUnie:

- De provincie heeft geen streep gezet door windenergie. Op basis van het onderzoek Wind op en rond de Veluwe is komen vast te staan dat zorgvuldigheid in acht genomen moet worden. Aanvullend onderzoek is nodig. Het gebied langs de A28 (Nuldernauwkust) staat in de RES 1.0 opgenomen als ambitiegebied.

Vraag 2:

Naar aanleiding van opmerking CDA:

- In de RES 1.0 wordt ervan uitgegaan dat ongeveer 30% van de grote dakoppervlakken benut kan worden voor zonnepanelen. Dit percentage kan de indruk wekken dat dit laag is, maar gezien de vele belemmeringen die bestaan bij het benutten van grote daken is dit percentage wel reëel. Binnen de huidige wet en regelgeving is het al een flinke klus om 30% te halen. Richting RES 2.0 en verder, wordt gekeken of meer van de potentie benut zou kunnen worden (nieuwe technieken kunnen daarbij mogelijkerwijs helpen). Gebiedsgericht kan, in samenwerking met de netbeheerder, een aanpak worden ontwikkeld waarmee het percentage zon op grote daken zo hoog mogelijk kan worden. Door gezamenlijk op te trekken kunnen investeringen door de netbeheerder zo goed mogelijk worden gepland, teleurstellingen worden voorkomen en maatschappelijke kosten zo laag mogelijk blijven.
- De zonprojecten Diermen, Cleenhorsterweg, Keizerswoert in Putten zijn in totaal ongeveer 20 hectare. Deze zijn opgenomen in de ambitie van de RES.
- Het plangebied voor de windmolens is kleiner dan het zoekgebied Nuldernauwkust, dat klopt. Een zoekgebied is namelijk globaler dan een concrete projectlocatie. Het klopt dat het zonnepark Diermen niet op de kaart staat. Dat is immers ook een projectlocatie.

Naar aanleiding van oproep Wij Putten:

- Reductie van energie en besparen (isoleren) is sowieso verstandig. Zoals vastgelegd in de Bestuurlijke Startnotitie die bij aanvang van het RES-traject is vastgesteld, is dit echter geen onderdeel van de RES 1.0. Besparing en reductie van energieverbruik is opgenomen in lokaal beleid, zoals de Transitievisies Warmte.
- Naar aanleiding van motie (*'Opwekken zonne-energie met beleid'*): In de RES 1.0 is de Gelderse Zonneladder opgenomen als uitgangspunt voor verdere uitwerking van de zoekgebieden. Dit betekent dat de voorkeur uitgaat naar zon op dak. Zon op land kan wel, maar heeft niet de voorkeur. Wanneer zon op land wordt ontwikkeld, dan altijd via zorgvuldige participatie en ruimtelijk ingepast.
- Naar aanleiding van motie ('Realiteit in de RES'): In de RES 1.0 is het principe van de dorpsmolens niet opgenomen. Dorpsmolens zijn vervallen.
- Naar aanleiding van motie ('Positieve energie'): In de RSW 1.0 is de potentie van alle mogelijke warmtebronnen in beeld gebracht. Dat is de opdracht vanuit het Klimaatakkoord. Naast de potentie van biomassa, is ook de potentie van restwarmte, geothermie, bodemenergie, biogas, groen gas, en WKO in beeld gebracht. Voor biomassa en biogas is in deze inventarisatie uitgegaan van de lokale beschikbaarheid van reststromen. Het gaat daarbij dus om wat de regionale potentie is van binnen de regio aanwezige warmtebronnen. Dat wil nog niet zeggen dat deze bronnen ook daadwerkelijk ingezet gaan worden. Dat zal lokaal afgewogen worden.
  Uit de lokale transitievisies warmte blijkt dat de gebouwde omgeving van de dorpen en steden in de regio Noord-Veluwe zich maar beperkt lenen voor kleinschalige, collectieve warmtenetten. Naar verwachting zullen elektrische oplossingen met een warmtepomp belangrijk zijn in de transitie naar aardgasvrij.
  Wat in de RSW naar voren komt is dat lokale vaste biomassa in voldoende mate aanwezig is om te kunnen dienen als (tijdelijke) warmtevoorziening voor de potentiële warmtenetten. Daarbij is het advies om deze bron slechts tijdelijk in te zetten en om toe te werken naar andere duurzame bronnen (zoals ondiepe geothermie) die de warmtenetten op termijn van warmte kunnen voorzien. Vaak is voor andere bronnen namelijk al een bepaalde schaalgrootte van een warmtenet nodig voordat deze kunnen worden ingezet. Biomassa voor collectieve installaties of warmtenetten heeft daarnaast als voordeel dat de eisen die gesteld worden aan deze installaties m.b.t. fijnstof en dergelijke veel hoger zijn dan bij toepassing in pellet- en houtkachels. Bij grotere en collectieve installaties is het ook praktisch realiseerbaar om te handhaven en de kwaliteit te borgen waarmee de

effecten van uitstoot tegen kunnen worden gegaan. Uiteraard is en blijft het belangrijk om goed af te wegen waarvoor biomassa wel en niet wordt ingezet. Deze afweging kan lokaal worden gemaakt.

- Bij de RES zal via een energiemix worden aangegeven wat het RES-bod kwantitatief betekent voor Putten. Wanneer er lokaal behoefte bestaat aan meer informatie, dan kan op lokaal niveau een nadere verdieping worden gemaakt. Hiermee kan inzichtelijk worden gemaakt waar Putten precies staat met betrekking tot de ambities en welke vorderingen Putten maakt. Deze informatie helpt bij het beoordelen van vervolgstappen.

Naar aanleiding van de samenvatting van de voorzitter:

- Ontwikkeling van windenergie is inderdaad complex in de Noord-Veluwe. Het is echter niet zo dat daardoor de druk om zonnevelden te ontwikkelen groter wordt. Vanwege de huidige capaciteit van het elektriciteitsnet en de verwachte uitbreidingen, is het voor 2030 niet mogelijk om meer hectare zon op dak of zonneveld te ontwikkelen dan nu is opgenomen in de RES 1.0.
- In de regio is een sterke voorkeur voor zon op daken boven zon op land. In de RES 1.0 Noord-Veluwe is daarom de Gelderse Zonneladder als uitgangspunt opgenomen.
  Zon op dak geniet daarbij de voorkeur. Zon op land wordt in de zonneladder niet uitgesloten. In de RES 1.0 is de bouwsteen zon op land i.c.m. gebiedsopgaven benoemd (samenhang). Deze bouwsteen vraagt om gebiedsgerichte uitwerking en maatwerk.
- Het belang van participatie en draagvlak dat de raad van Putten ziet, wordt breed gedeeld in de regio Noord-Veluwe. In de RES 1.0 wordt hier uitgebreid op ingegaan. Invulling moet plaatsvinden op lokaal niveau. Gemeenten kunnen hiervoor kaders opstellen.

Waterschap Vallei en Veluwe

Standpunt Algemeen Bestuur

Gezamenlijke boodschap Vitens en Waterschap Vallei en Veluwe: voorkeur aquathermie uit effluent (TEA) boven energie uit de bodem

Kernboodschap

Waterschap Vallei en Veluwe en Vitens delen graag hun kennis van het grondwatersysteem en worden vroegtijdig in (gemeentelijke) overleggen betrokken om een brede afweging van warmtebronnen mogelijk te maken in de gemeentelijke warmtevisies en de RES-sen.

Kansrijke warmtebronnen zijn Thermische Energie uit Afvalwater (TEA) en Thermische Energie uit Oppervlaktewater (TEO). Warmte- en koude opslag (WKO) en aardwarmte worden gezien als risicovol en verdienen een zorgvuldige afweging om nadelige effecten op het grondwatersysteem te voorkomen. Het aantal boringen dient maximaal beperkt te worden.

De ondergrond is van onschatbare waarde. Het is onmisbaar voor ons voedsel, voor ons drinkwater, voor natuur en landbouw. Een samenleving zonder voldoende water van goede kwaliteit op de juiste plek brengt de eigen gezondheid in gevaar en kent economische beperkingen.

Nederland ondergaat een warmtetransitie, waarbij de verwarming en koeling van huizen overgaat van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare bronnen. Thermische Energie uit Afvalwater (TEA) en Thermische Energie uit Oppervlaktewater (TEO) vormen kansrijke warmtebronnen, die een belangrijke plaats kunnen innemen en een voorkeur hebben boven warmtebronnen in de ondergrond. Waterschap Vallei en Veluwe en Vitens hebben zorgen over de sterke toename van Warmte-Koude-Opslag-systemen (WKO). Doorboringen van waterscheidende lagen in de ondergrond leiden tot een grotere kwetsbaarheid van het (grond)watersysteem voor verontreinigingen en wateroverlast.

Ook voor geothermie geldt dat er risico's bestaan voor het grondwater met grote impact op het (grond)watersysteem en de drinkwatervoorziening. Op basis van deze risico's (onvoldoende putintegriteit, beperkte mogelijkheden voor beheersmaatregelen) wordt voor het hele beheersgebied van het waterschap opgeroepen om terughoudend te zijn bij het toepassen van geothermie.

Waterschap Vallei en Veluwe en Vitens willen graag hun kennis van het (grond)watersysteem delen en beschikbaar stellen en worden bij voorkeur betrokken om een brede afweging van warmtebronnen mogelijk te maken in de gemeentelijke warmtevisies en de volgende RES-plannen.

Toelichting:

In grote delen van het beheergebied van het waterschap zijn er op 10 à 15 meter diepte kleilagen. Door deze afsluitende kleilagen is de ondergrond beschermd tegen mogelijke verontreinigingen uit de bovengrond. Ook houden de waterscheidende lagen de kweldruk uit diepere lagen tegen. Door niet goed afgedichte WKO-boringen kan deze gunstige situatie negatief beïnvloed worden met consequenties voor (grond)waterkwaliteit en -kwantiteit, kwel en wateroverlast in stedelijke gebieden.

Ook in gebieden zonder kleilagen of met diepliggende kleilagen vormen gesloten WKO-systemen een risico door lekkage en/of het niet leeghalen en afdichten van oude, afgestoten systemen.

Vanuit deze optiek geredeneerd is het belangrijk dat:

- Terughoudendheid wordt betracht bij boringen in het algemeen, maar met name bij gesloten, individuele WKO's. En dat boringen in de ondergrond, uitsluitend voor collectieve warmtevraag – warmtevraag van een substantiële aantal gebouwen- plaatsvinden met een monitoringssysteem om de kwetsbaarheid van het (grond)watersysteem te beperken.
- Voor warmte- of koudevraag eerst andere bronnen worden verkend die geen boringen behoeven, zoals TEA uit effluentwater, restwarmte, biogas, groengas en zonnecollectoren. En dat bodemenergie pas als laatste bron aangesproken wordt.
- De registratie van (bestaande) boringen en WKO-systemen verbetert en meer aandacht wordt besteed aan vergunningverlening, toezicht en handhaving. Zo dient het toezicht te worden verbeterd op de uitvoering van boringen door gecertificeerde bedrijven.

Beantwoording
In de Regionale Structuur Warmte is de potentie van alle mogelijke warmtebronnen in beeld gebracht. Dat is de opdracht vanuit het Klimaatakkoord. Naast aquathermie geldt dat ook voor de potentie van restwarmte, geothermie, bodemenergie, biogas, groen gas, biomassa, WKO etc. In de praktijk wordt aquathermie normaliter toegepast in combinatie met WKO. De warmte die in de zomer beschikbaar is wil je namelijk graag gebruiken in de winter. In Harderwijk, Elburg en Hattem zien we reële mogelijkheden voor de toepassing van aquathermie, omdat daar zowel oppervlaktewater als RWZI's zijn dichtbij bebouwing. Uit de lokale transitievisies warmte blijkt dat de gebouwde omgeving van de dorpen en steden in de regio Noord-Veluwe zich maar beperkt lenen voor kleinschalige, collectieve warmtenetten. Naar verwachting zullen elektrische oplossingen met een warmtepomp belangrijk zijn in de transitie naar aardgasvrij. In de lokale visies wordt dit verder beschreven. Bij een warmtepomp wordt omgevingswarmte gebruikt. Dat kan uit de lucht zijn, maar ook uit de bodem of via zonthermie (zonnepanelen op het dak die warmte oogsten). Het is inderdaad belangrijk dat er lokaal aandacht is voor de mogelijke risico's bij het onttrekken van warmte uit de ondergrond. In de Regionale Structuur Warmte hebben we bovenstaande aandachtspunt m.b.t. risico's voor de ondergrond vanuit Vitens en het Waterschap verwerkt. We geven expliciet aan dat WKO niet overal kan worden toegepast, doordat diverse ongewenste gevolgen kunnen optreden (schade aan bodemlagen, veranderingen in grondwaterstromen of de grondwaterstand en wijzigingen in het chemisch evenwicht op een plek). De ondergrondse situatie is zeer relevant bij het vaststellen van WKO-kansen: de bodemgeschiktheid, archeologische waarden, drinkwaterwinning, en drinkwaterbeschermingsgebieden bepalen of WKO lokaal überhaupt een optie is. Ook de locaties van bestaande WKO-systemen zijn relevant, aangezien clustering kan leiden tot interferentie. Hetzelfde geldt voor geothermie. Ook geven we aan dat het Waterschap en Vitens graag betrokken zijn bij vervolgonderzoeken en planvorming rond aquathermie en (ondiepe) geothermie om eventuele risico's tijdig in kaart te kunnen brengen.